

TILINPÄÄTÖS 2023

Kunnanvaltuusto **.**.2024

Sisälllys

Toimintakertomus	4
Kunnanjohtajan katsaus	4
Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	6
Toimintaympäristö	6
Kunnan toiminta	9
Tilikauden tulos ja rahoitus.....	11
Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	11
Toiminnan rahoitus	15
Rahoitusasema ja sen muutokset	17
Kokonaistulot ja menot.....	20
Tilikauden tuloksen käsittely.....	21
Arvio tulevasta kehityksestä, riskienhallinnasta ja sisäinen valvonta	21
Kuntakonsernin toiminta ja talous	24
Talousarvion toteutuminen.....	31
Käyttötalouden toteutuminen	31
Hallintopalvelut.....	31
Elinkeinopalvelut	38
Tekniset palvelut	46
Hyvinvointipalvelut.....	50
Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	57
Tuloslaskelmaosan toteutuminen	57
Investointien toteutuminen	59
Rahoitusosan toteutuminen.....	64
Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	66
2 Tilinpäätöslaskelmat.....	67
Tuloslaskelma	67
Rahoituslaskelma	67
Tase.....	68
Konsernilaskelmat.....	69
Tilinpäätöksen liitetiedot	71
Kunnan tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	71
Konsernitiilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	72
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	73
Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	76
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	78

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	80
Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	82
Eriytetyt tilinpäätökset	83
Rautavaaran kunnan vesi- ja viemärilaitos	83
Toimintakertomus	83
2.1.1 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut	84
Allekirjoitukset ja merkinnät	85

Toimintakertomus

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kuntalain mukaan kunnanhallitus ja kunnanjohtaja (Kuntal 113 §). Kirjanpitolain mukaan toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista (KPL 3:1a §).

Toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa (Kuntal 115 §).

Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä.

Kunnanhallituksen on lisäksi toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Kunnanjohtajan katsaus

Rautavaaran kunta saavutti kunnanvaltuuston sille määrittämät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2023 pääsääntöisesti hyvin. Vuosi 2023 myös päätti samalla kunnassa käynnissä olleen talouden tasapainottamissuunnitelman, jonka tavoitteet saavutettiin. Rautavaaran kuntatalous on tasapainossa eikä sen taseessa ole kattamatonta alijäämää.

Tilikauden vuosikatteeksi muodostuu 664 172 euroa, josta poistojen ja arvonalennusten jälkeen tulos 73 245 euroa alijäämäiseksi. Talousarvio olisi toteutunut pääsääntöisesti suunnitellusti, mutta Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palomiesten varallaolokorvauksista aiheutuneen työoikeudellisen kiistan ratkaisun johdosta Rautavaaran kunnalle muodostuu taseeseen merkittävä pakollinen 323 000 euron varaus, joka painaa tuloksen pakkaselle. Samoin kuntaan kohdistunut kyberhyökkäys aiheutti merkittäviä ennakoimattomia kustannuksia Kunnalle jää tuloksen jälkeen taseeseen ylijäämää noin 9,7 miljoonaa euroa.

Kokonaisuutena Rautavaaran kunnan voidaan sanoa olevan positiivinen poikkeus Suomen kuntakentässä. Vaikka talouden liikkumavara on edelleenkin pieni, kykenee kunta tulevina vuosina myös investoimaan sekä suunnittelemaan talouttaan ylijäämäiseksi oletuksella, että valtionosuusjärjestelmä säilyy pääsääntöisesti samankaltaisena ja huomioi Rautavaaran erityispiirteet. Viitteitä kuluvan vuoden ennakoitua paremmasta tuloksesta antaa Kuntaliiton veroennustekehikko, joka osoittaa, että vuoden 2024 talousarvion verotuotot on budjetoitu noin 7 % liian alhaisiksi.

Kuluvan vuoden tilinpäätös on myös seitsemäs peräkkäinen, jolloin kunnan kokonaislainamäärä pienenee. Lainamäärä pieneni 941 266 eurolla ja asukaskohtainen velka oli vuoden 2023 lopussa 3887 euroa. Kokonaislainamäärä on nyt 5 539 322 euroa.

Toimintavuoden aikana kunta on kiinnittänyt menneen vuoden aikana strategiansa mukaisesti erityistä huomiota työhyvinvoinnin kehittämiseen. Tässä on selkeästi onnistuttu, kun tarkastellaan erilaisten työhyvinvointikyselyiden tuloksia.

Vuosi 2023 oli globaalistikin tarkastellen monella tapaa poikkeuksellinen, mutta on syytä varautua, että epävarmasta talouskehityksestä ja BKT:n supistumisesta on tulossa uusi normaali. Venäjä jatkaa

aggressiivista hyökkäyssotaansa Ukrainassa, maailmanpoliittiset jännitteet sekä epävarmuus lisääntyvät myös muualla. Rautavaarallakin on seurattava tarkasti kotimaan- ja maailmantalouden trendejä sekä pyrittävä mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään mahdollisuuksia, joita uusi maailmantilanne myös aina tuo mukanaan. Erityisen kiinnostavaa on nähdä, avaisiko Suomen NATO-jäsenyys joitain mahdollisuuksia myös Rautavaaran kunnalle.

Vuoden 2023 merkittäviin tapahtumiin liittyy myös Tiilikajärven kansallispuiston laajennuksen hyväksyminen eduskunnassa, jonka eteen kunnassa on tehty vuosia määrätietoista työtä. Kansallispuiston laajennus luo kunnalle ja sen yrittäjille erinomaiset mahdollisuudet luontomatkailun kehittämiseen Rautavaaran Paras luonnostaan-kuntastrategian mukaisesti. Laajennettuun kansallispuistoon rajoittuvan Metsäkylän kaava-alueen kehittäminen tulee myös asettaa tulevina vuosina yhdeksi kunnan kärkiprioriteeksi.

Vuonna 2023 on aloitettu myös kahden aurinkovoimalahankkeen valmistelu suunnittelutarveratkaisun, jotka nekin ovat merkittäviä mahdollisuuksia Rautavaaran kunnalle. Tuulivoimahankkeita ei kunnassa ole vireillä. Lisäksi kunnassa seurataan tarkasti, kuinka brittiläisen kaivosyhtiö Metals Onen malminetsintä Rautavaaralle edistyy.

Negatiivisena tapahtumana voidaan mainita marraskuussa 2023 kuntaan kohdistunut kyberhyökkäys, joka aiheutti taloudellisten tappioiden lisäksi merkittäviä henkisiä menetyksiä, kun kunnan henkilöstön vuosien työpanos katosi verkkolevyiltä. Poliisi tutkii edelleen kyberhyökkäystä, mutta sen toteuttajista ei ole ainakaan tällä hetkellä mitään tietoa. Hyökkäys osoitti, että kyberturvallisuusasiat on otettava muiden varautumis- ja valmiusasioiden lisäksi vakavasti myös kunnissa.

Kunnan nettoinvestointien taso vuonna 2023 oli erittäin maltillinen, 40 4536 euroa. Talouden tasapainottamissuunnitelman johdosta investointeihin on aivan oikein suhtauduttu pidättyväisesti, mutta elinvoimaa ja elinkeinoelämän mahdollisuuksia lisääviin investointeihin on tulevina vuosina panostettava. Samoin monet pienet ja jäissä olleet, kuntalaisten viihtyvyyttä lisäävät hankkeet on syytä toteuttaa tulevina vuosina loppuun. Rautavaaran on investoinneilla pidettävä huolta, että kunta on vetovoimainen paikka tehdä työtä, yrittää, elää ja olla. Yritysten ja elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksien parantaminen vahvistaa koko elinvoimaa ja sen toivotaan myös monipuolistavan Rautavaaran elinkeinorakennetta.

Kunnan tilinpäätös vuodelle 2023 on rakennettu pääsääntöisesti vanhan totutun kaavan mukaisesti, mutta tilinpäätöksen laatimista on vaikeuttanut se, että kuntaan kohdistunut kyberhyökkäys hävitti kaiken aineiston verkkolevyiltä. Tilinpäätöksen laatiminen on siis osaltaan jouduttu aloittamaan "puhtaalta pöydältä"

Rautavaaran kunnan päättäjiä ja virkakuntaa on syytä kiittää erityisesti vuodesta 2020 alkaen toteutetun talouden tasapainottamissuunnitelman onnistuneesta loppuun saattamisesta. Ilman Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kautta kunnalle juontuvaa velkaa palomiesten varallaolokorvauksista olisi tulos ollut noin 250000 euroa ylijäämäinen.

Kiitokset kaikille!

Rautavaaralla 18.3.2024

Mikko Kärnä
Kunnanjohtaja

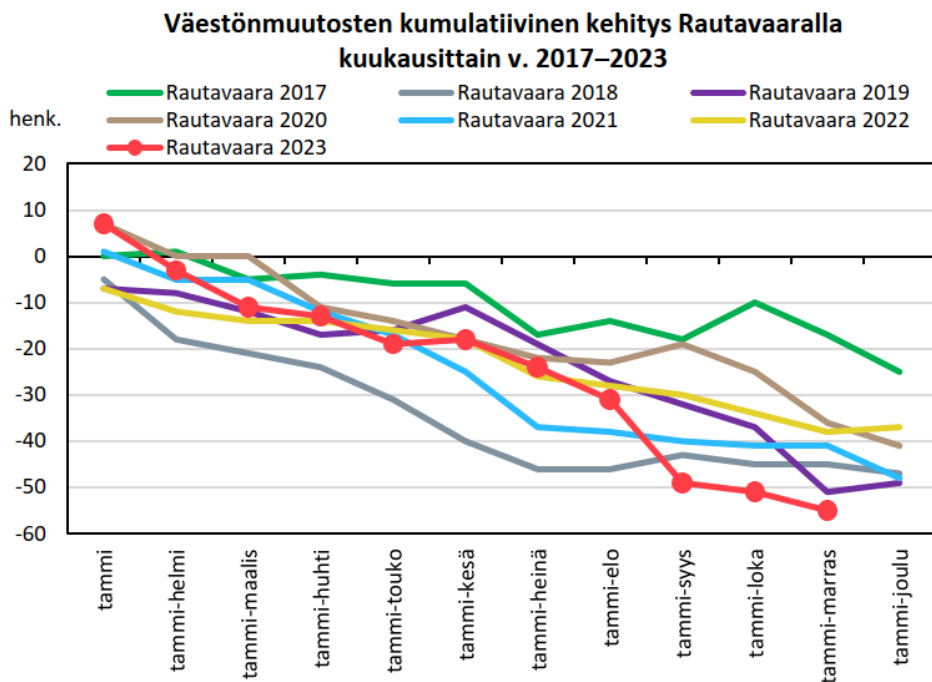
*) Kunnanjohtajan katsauksessa esitetyt euromääräiset luvut on pyöristetty siten, että senttejä ei esitetä.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Toimintaympäristö

Paikallinen toimintaympäristö

Rautavaaran kunnan paikallisessa toimintaympäristössä on tunnistettavissa pienen ja syrjäisen kunnan tyypilliset haasteet, jotka liittyvät väestön vähenemiseen sekä ikääntymiseen. Syntyvyys on alhaista (3 lasta vuonna 2023) ja muuttoliike on vähäistä. Rautavaaran erityispiirre on edellä mainittujen lisäksi myös korkea ikävakioitu sairastavuus. Huoltosuhteeltaan vinoutuneissa ja korkean työttömyysasteen kunnissa rahaa tuovan työssäkäyvän väestön osuus on pieni. Rautavaaaralla voidaan kuitenkin tunnistaa erilaisista haasteista huolimatta useita mahdollisuuksia, joita esimerkiksi kehittyvä luontomatkailu, mahdollinen kaivosteollisuus sekä erilaiset energiahankkeet voivat tuoda mukanaan.

Kuva 1. Väestönmuutoksen kumulatiivinen kehitys Rautavaaaralla

Kelan ja THL:n 8.12.2023 julkaiseman kansallisen terveysindeksin mukaan Rautavaaran ikävakioiden työssäkäynnin indeksiluku oli 298 ja se oli Suomen korkein. Tämä on vakava ongelma, joka on huomioitava niin hyvinvointialueen kuin kunnankin palveluiden järjestämisessä.

Kunnan vuonna 2022 positiivisesti kehittynyt työllisyystilanne kääntyi laskuun vuonna 2023. Vuonna 2022 työttömyysaste (10,6 %) oli matalampi kuin 2021 (13,3 %), mutta vuonna 2023 se kääntyi taas nousuun (13,2 %). Työttömien työnhakijoiden määrä on pysynyt viime vuodet varsin vakiona ottaen huomioon kausiluonteisen vaihtelun. Samaan aikaan kun työttömien määrä laskee, työttömyysastetta nostaa työllisten määrän lasku, mikä johtuu laskevasta väkimäärästä.

Kunta tarvitsee lisää yrityksiä ja yrittäjyyttä sekä kunnan mahdollisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä.

Globaali toimintaympäristö

Taloukasvu piristyi maailmanlaajuisesti alkuvuonna 2022, kun koronarajoituksia purettiin ja pandemia alkoi väistyä. Myös Suomen talous kasvoi ripeästi koko alkuvuoden, kunnes Venäjän hyökkäys Ukrainaan hyydytti kasvua. Suomen Pankin mukaan Suomen talous supistui vuonna 2023 0,5 % ja supistuminen tulee jatkumaan vielä 0,2 % vuonna 2024. Kärsimme pitkäkestoisesta taantumasta.

Inflaatio hidastui vuodesta 2022 (7,1 %) sen ollessa vuonna 2023 3,6 %. Venäjän hyökkäyssodan vuoksi energian saatavuus oli aikaisempaa heikompaa, ja se on nostanut sähkön ja polttoaineiden hintoja tuntuvasti. Kallis sähkö ylläpiti korkeita energian hintoja etenkin talvikuukausina. Euroopassa on kuitenkin tehty voimakkaita toimia energiaomavaraisuuden lisäämiseksi ja tilanne esimerkiksi sähkön sekä polttoaineiden hintojen suhteen on stabiloitumassa.

Nopea inflaatio taas heikentää kuluttajien ostovoimaa sekä kuluttajien ja yritysten luottamusta talouteen. Suuren taloudellisen epävarmuuden, heikkojen talousnäkömyörien ja rahoituksen kallistumisen vuoksi myös yritykset ovat varovaisia investointipäätöksissään. Suhdanne on yrityksille äärimmäisen vaikea. Aiemmin vaivanneet raaka-aine- ja komponenttipula sekä kansainvälisen rahtiliikenteen häiriöt helpottuvat vähitellen.

Raaka-aineiden hintojen nousu on viivästyttänyt inflaation hidastumista globaalisti. Myös pohjainflaatio, eli ruoan ja energian hinnoista puhdistettu inflaatio, on hidastunut verkkaisesti. Maailmantalouden odotetaan kasvavan maltillisesti tulevina vuosina. Vaikka kiristynyt rahapolitiikka heikentää globaalista kasvua vielä vuonna 2024, inflaation hidastuminen tukee kysyntää pidemmällä aikavälillä.

Maailmankaupan kasvun odotetaan piristyvän vähitellen. Myös Suomen vientimarkkinoiden kysynnän kasvu vauhdittuu lyhyen svantovaiheen jälkeen. Suomelle tärkeiden vientimarkkinoiden, kuten Ruotsin ja Saksan, kasvu on kuitenkin tällä hetkellä heikkoa. Tämä haurastuttaa myös Suomen viennin näkymiä lähimpinä vuosineljänneksinä. Viime vuosina Yhdysvallat on noussut Suomen keskeiseksi kauppakumppaniksi. Yhdysvaltojen talous on kasvanut tänä vuonna vahvasti, ja kasvun odotetaan jatkuvan hieman maltillisempaan myös tulevina vuosina. Suomen NATO-jäsenyys tukenee tätä kehitystä.

Öljyn ja raaka-aineiden hinnat ovat pysyneet verrattain korkeina ja heiluneet jonkin verran geopolittisten jännitteiden ja tarjontarajoitteiden vuoksi. Raaka-aineiden hinnat pysyvät markkinaodotusten mukaisesti lähivuosina yhä melko korkeina. Sodan ja ilmastoon liittyvät tarjontariskit kasvattavat epävarmuutta raaka-ainemarkkinoilla, mikä voi heijastua energian ja muiden raaka-aineiden hintoihin.

Euroalueen talouskasvua ovat vaimentaneet kiristyneet rahoitusolot, hauras luottamus ja heikko vienti. Talouskasvun ennustetaan kuitenkin vahvistuvan vuonna 2024 kun inflaatio hidastuu, palkat nousevat, työllisyys pitää pintansa ja viennin kasvu piristyy. Pidemmällä aikavälillä myös kiristyneiden rahoitusolojen kasvua vaimentava vaikutus väistyy, ja euroalueen talouskasvu vankistuu edelleen vuonna 2025.

Euroopan keskuspankki (EKP) päätti joulukuun kokouksessaan pitää ohjauskorot ennallaan. EKP:n keskeisin ohjauskorko eli talletuskorko on 20,9. lähtien ollut 4,00 %, perusrahoitusoperaatioiden korko 4,50 % ja maksuvalmiusluoton korko 4,75 %. EKP:n neuvosto pyrkii määrätietoisesti varmistamaan, että inflaatio palautuu kahden prosentin keskipitkän aikavälin tavoitteeseensa kohtuullisessa ajassa. Riittävän pitkään ylläpidettäessä nykyinen korkotaso on neuvoston tämänhetkisen arvion mukaan sellainen, että se edesauttaa tuntuvasti tämän päämäärän saavuttamisessa. Aiemmat koronnostot välittyvät edelleen voimakkaasti talouteen. Tulevat korkopäätökset perustuvat jatkossakin etenkin arvioon inflaationäkymistä, pohjainflaation dynamiikasta ja rahapolitiikan välittymisen voimakkuudesta.

Korot ovat nousseet huomattavasti parin viime vuoden aikana. Markkinat odottavat tällä hetkellä kolmen kuukauden euriborkoron vähitellen laskevan ja rahoitusolojen kevenevän tältä osin tulevien vuosien aikana.

Luottopolitiikka tai lainaehdot eivät ole laaja-alaisesti kiristyneet Suomessa pankkien luotonannon seurantakyselyn perusteella. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan rahoitusvaikeudet ovat olleet hienoisessa kasvussa viime vuosineljänneksinä, mutta edelleen harva

yritys raportoi rahoitusvaikeuksista. Eniten rahoitusvaikeudet haittaavat kasvua rakennussektorilla, jolla vajaa 20 % yrityksistä kertoi rahoitusvaikeuksista kolmannella vuosineljänneksellä. Globaalin toimintaympäristön analyysi sisältää suoria lainauksia Suomen Pankin globaalin toimintaympäristön analyysistä.

Kuntien toimintaympäristö

Vaikka kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvotiedot vuodelta 2023 jäivät hieman odotuksista, kokonaisuutena kuntatalouden tunnuslukuja voidaan pitää vahvoina. Kuntatalous saavutti viiden vuoden tauon jälkeen tasapainon, kun investoinnit huomioiva rahoitusjäämä nousi 200 miljoonan euron ylijäämään. Sitä aikaisemmin kuntatalous oli tasapainossa vuonna 2006. Myös tilikauden tulos nousi poikkeuksellisen vahvalle tasolle: 1,8 miljardiin euroon. Tiedot käyvät ilmi kuntatalouden tilaa arvioivasta Kuntaliiton tilinpäätösanalyysistä vuodelta 2023.

Kuntien vahva tilikauden tulos ohjautuu siis nopeasti kasvaneiden investointien rahoittamiseen. Kunnat käyttivät ylijäämäänsä myös lainakannan vähentämiseen alustavan arvion mukaan yhteensä 300 miljoonalla eurolla. Kuntien lainakanta on pienentynyt jo toista vuotta peräkkäin.

Soten taloudelliset vaikutukset alkavat selkeytyä vasta vähitellen, mutta tilinpäätösarvot kertovat kuntakentän taloudellisen eriytymisen jatkumisesta viime vuonna.

Valitettavasti kuntatalouden vahvat tunnusluvut saavutettiin soite-uudistukseen liittyneiden kertaluonteisten poikkeuserien avulla. Ilman niitä kuntien ja kuntayhtymien talous olisi ollut viime vuonna 1,9 miljardia euroa heikompi. Poikkeuserien taustalla vaikuttivat muun muassa vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet 1,4 miljardin euron suuruisiksi arvioidut verotilitykset eli niin sanottu soite-uudistuksen verohäntä.

Rautavaaran osalta tilanne on toistaiseksi monella tapaa positiivinen niin valtiosuoksien kuin verotulojenkin ennakoitujen kehittymisen osalta. Tilannetta on kuitenkin syytä seurata tarkasti tulevina vuosina.

Muuta

Toimintakertomuksessa on kirjanpitolain 3a luvun mukaan annettava selvitys myös kuinka kirjanpitovelvollinen huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta, ihmisoikeusasioista ja ympäristöasioista sekä sosiaalista- ja henkilöstöasioista. Rautavaaran kunnalla on nollatoleranssi korruption, lahjonnan ja ihmisoikeusloukkausten suhteen. Kunta pyrkii aina toimimaan puolueettomasti, läpinäkyvästi ja avoimesti sekä kohtelemaan kuntalaisiaan tasapuolisesti.

Ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa kuvataan tämän lisäksi valvonnan järjestäminen ja riskiarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, josta lautakunta tekee päätöksen. Valvontasuunnitelma on laadittu Rautavaaralle vuosille 2019–2022 ja se on hyväksytty elinvoimalautakunnassa 15.5.2019 § 31.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n neljännen momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta vuosittain ohjelma. Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Kunnan valvontaohjelmaan ei sisälly ELY-keskuksen valvontaan kuuluvat lupavelvolliset toiminnot, vaikka kunnan ympäristönsuojeluviranomainen pääsääntöisesti osallistuu ELY-keskuksen tekemille

tarkastuksille. Kunta huolehtii ympäristönsuojeluun kuuluvat kunnan viranomaistehtävät kuten ympäristönsuojelulainsäädäntöön liittyvät lupa- ja ilmoitusmenettelyn valmistelun, käsittelyn ja valvonnan yhteistyössä ostopalveluna Kuopion kaupungilta.

Ympäristöasiat ovat erityisen merkityksellisiä Rautavaaran kunnalle sillä kunnan vahvuuksia ovat puhdas luonto ja erämaamaisuus, jotka on tunnustettu kunnan strategisiksi ja elinvoimaa ylläpitäviksi menestystekijöiksi. Rautavaara on paras luonnostaan ja se haluaa myös säilyä sellaisena.

Kunnan toiminta

Kunnanhallitus vastaa valtuuston tekemien päätösten toimeenpanosta ja kuntakonsernin yleisestä johtamisesta. Toimielimen johtamisen kokonaisvastuussa, esittelijänä ja tulosvastuullisena viranhaltijana toimi elokuun loppuun saakka kunnanjohtaja Henri Ruotsalainen, hänen jälkeensä vt. kunnanjohtajana Vesa Lötjönen, jonka jälkeen 4.12.2024 alkaen kunnanjohtaja Mikko Kärnä.

Hallintopalveluissa toimi virkansa puolesta tulosvastuullisena viranhaltijana hallintojohtaja Jenna Ahonen. Ahosen jäädessä virkavapaalle 15.9.2023 vs. hallintojohtajana aloitti Petra Kajanus. Varsinainen viransijaisuus alkoi 16.9.2023, jota edelsi perehtymisjakso työtehtäviin. Helmikuussa tehdyissä hallintosäännön muutoksissa henkilöstöjaosto lakkautettiin ja asiat siirtyivät kunnanhallituksen ratkaistavaksi.

Hyvinvointipalveluissa toimi virkansa puolesta tulosvastuullisena viranhaltijana rehtori ja hyvinvoinnin palvelualuejohtaja Marianne Korkalainen. Hyvinvointilautakunta vastaa hyvinvointipalveluista ja lautakunnan alaiseen sivistystoimen tulosalueeseen kuuluvat varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukio, vapaa sivistystyö (kansalaisopisto), kirjasto sekä nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimet. Hyvinvointipalveluita johtaa ja hyvinvointilautakunnan esittelijänä toimii rehtori Marianne Korkalainen.

Teknisissä palveluissa virkansa puolesta tulosvastuullisena viranhaltijana toimi tekninen johtaja Antti Pietarinen. Pietarinen irtisanoutui virastaan siten, että hänen viimeinen virassaolopäivänsä oli 31.7.2023. Teknisen johtajan virassa Pietarisen jälkeen 1.8.2023 alkaen aloitti Jaakko Hintikka. Tekninen lautakunta vastaa teknisestä palvelualueesta, joka koostuu lupa- ja viranomaispalveluista, teknisestä osastosta, siivouspalveluista, vesilaitoksesta ja tilakeskuksesta. Teknisiä palveluita johtaa ja teknisen lautakunnan esittelijänä toimii tekninen johtaja.

Kunnan johtoryhmän muodostivat kunnanjohtaja, hallintojohtaja, tekninen johtaja, hyvinvointipalveluiden palvelualuejohtaja, elinkeinopäällikkö sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö. Johtoryhmä kokoontui viikoittain.

Kunnan valmiusjohtoryhmänä toimi laajennettu johtoryhmä. Tilanteen vakavuudesta ja sen kestosta riippuen kunnan johtoryhmän tueksi ja kriisijohtamisen tehostamiseksi tarvitaan erikseen muun muassa eri toimialojen asiantuntijoita sekä tilannetietojen välittämiseen, viestintään ja muihin tehtäviin varattua henkilöstöä sekä sidosryhmien edustajia.

Rautavaaran kunnanvaltuusto kokoontui vuonna 2023 kahdeksan kertaa. Valtuuston puheenjohtaja on Jukka Korkalainen (SDP). Kunnanhallitus kokoontui 20 kertaa ja valtuustokaudella kunnanhallituksen puheenjohtaja on Eero Kukkonen (KES).

Kunnanvaltuuston jäsenet

Nimi	Puolue
Jukka Korkalainen, pj.	SDP
Timo Tuovinen, 1. vpj.	KES
Matti Matikainen, 2. vpj.	VAS
Janne Pursiainen	SDP

Kunnanhallituksen jäsenet

Jäsenet	Puolue	Henk.koht.varajäsen
Eero Kukkonen, pj.	KES	Kalevi Nissinen
Hannele Pursiainen, 1. vpj.	SDP	Dimitrios Tsavaris
Kirsi Koskelo, 2. vpj.	VAS	Tarja Tuppurainen
Harri Niskanen	PS	Aarne Koistinen

Harri Niskanen	PS	Matti Ahonen	KES	Timo Tuovinen
Kalevi Nissinen	KES	Janne Pursiainen	SDP	Riikka Jokinen
Hannele Pursiainen	SDP	Marja-Leena Stenström	KD	Riitta Roininen
Tarja Tuppurainen	VAS			
Marja-Leena Stenström	KD			
Jukka Muukka	KES			
Kirsi Koskelo	VAS			
Dimitrios Tsavaris	SDP			
Matti Ahonen	KES			
Eero Kukkonen	KES			
Riitta Roininen	KD			

Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston toimintaa toteutettiin vuoden 2023 aikana suunnitellusti. Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui yhteensä neljä kertaa ja nuorisovaltuusto viisi kertaa. Vuosi 2023 oli ensimmäinen, kun kumpikin näistä osallisuuselimistä toimi hyvinvointilautakunnan alla. Vanhus- ja vammaisneuvoston esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä toimi kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö ja nuorisovaltuuston puolestaan etsivä nuorisotyöntekijä.

Kunnan yhteistoimintaelin yhteistyöryhmä käsitteli yhteistoimintalaissa mainittuja asiakokonaisuuksia ja laajemmin henkilöstöä koskevia asioita. Yhteistoimintaelin koostuu työnantajan ja henkilöstön edustajista. Työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2007) 14 §:n mukaan työnantaja ja henkilöstöä edustavat yhdistykset tai niiden rekisteröidyt paikalliset alayhdistykset nimeävät edustajansa yhteistoimintaelimeen. Työnantajan edustajina voivat toimia palvelussuhteessa kuntaan olevat, ja vuonna 2023 yhteistyökomiteassa työnantajan edustajina olivat kunnanjohtaja, hallintojohtaja, henkilöstösihteeri ja työsuojelupäällikkö. Työntekijöiden edustukseen kuuluivat työntekijäjärjestöjen valitsevat jäsenet, työsuojeluvaltuutettu ja varavaltuutettu. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimii vuorovuosin työnantajan ja työntekijän edustaja ja vuonna 2023 puheenjohtajana toimi työntekijän edustajana Raili Tossavainen ja sihteerinä työsuojelupäällikkö.

Rautavaaran kunnan henkilöstöasiat on kuvattu henkilöstöraportissa. Henkilöstöraportti antaa tietoa henkilöstömäärän kehityksestä ja tukee kunnan henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstöä koskevien linjausten tekemistä. Keskeisimmät asiat henkilöstöraportista on poimittu myös tähän tilinpäätöskertomukseen. Keskeisimpinä henkilöstöasioina mainittakoon, että Rautavaaran kunnan ja tytäryhtiöiden yhteenlaskettu työntekijöiden määrä vuonna 2023 on ollut 62,7 henkilötyövuotta (htv), kun vuonna 2022 vastaava luku oli 149,4 htv. Rautavaaran kunnan henkilökunnasta noin puolet siirtyi työskentelemään hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

Taulukko 1: Kunnan henkilöstömäärä

	2021 (htv)	2022 (htv)	2023 (htv)
Hallintopalvelut	9,2	8,1	6,8
Elinkeinopalvelut	0	0	2,9
Perusturvapalvelut*)	69,86	76,6	0
Hyvinvointipalvelut	38,1	38,3	37,9
Tekniset palvelut	26,3	26,4	15,1
Henkilöstö yhteensä	143,46	149,4	62,7

*) hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa 1.1.2023, ei enää kunnan palvelualue.

Rautavaaran kunnan henkilöstön keski-ikä on 41,7 vuotta (vuonna 2022 keski-ikä oli 47 vuotta). Rautavaaran kunnan eläkepoistuma on ollut edellisinä vuosina merkittävä. Vuonna 2023 eläkkeelle siirtyi vain 2 henkilöä ja eläkkeelle jääneiden keski-ikä oli 65,1 vuotta. (vuonna 2022 eläkkeelle siirtyi yhteensä 9 henkilöä ja eläkkeelle jääneiden keski-ikä oli 61,5 vuotta).

Taulukko 2: Eläkkeelle siirtyneet

Eläkkeelle siirtyneet		
Vuosi	Eläkkeelle siirtyneet	Keski-ikä
2017	6	59
2018	9	60
2019	9	56,3
2020	8	61,5
2021	6	56
2022	9	61,5
2023	2	65,1

Henkilöstön sairauspoissaolot vuonna 2023 laskivat vuodesta 2022. Keskimääräiset sairauspoissaolopäivät yhtä henkilötyövuotta kohden (kalenteripäivä) kunta-alalla on 19,3 (vuoden 2022 tilasto). Rautavaaralla sairauspoissaoloja oli vuonna 2023 yhteensä 830 päivää eli 13,2 päivää/henkilötyövuosi (vuonna 2022 23 pv/htv). Vuonna 2022 korona-aalto oli pahimmillaan Rautavaaralla ja aiheutti pitkiä poissaoloja. Vuoden 2023 aikana ei ollut epidemian aiheuttamia poissaoloja ja muut poissaolot pysyivät lyhyinä.

Vuosittainen työhyvinvointikysely suoritettiin henkilöstölle 2.10–31.10.2023 välisenä aikana hyödyntäen Kevan kyselypalvelua. Työhyvinvointikyselyn vastausprosentiksi muodostui 67,2 % eli 45 henkilöä (vuonna 2022 45,2 % eli 71 henkilöä). Työhyvinvointikartoituksen koko kunnan tulosten keskiarvoksi tuli 4,3 (asteikko 0–5) ja työhyvinvointiprosentiksi puolestaan 86,3 % (vuonna 2022 80 %). Työhyvinvointikartoituksessa kysyttiin, suositteletko työntekijä työpaikkaa tuttavalleen, johon 98 % vastasi kyllä. Tulos nousi edelleen edellisvuodesta, joka kertoo työhyvinvoinnin vakaasta tasosta.

Etätyömahdollisuus on ollut mahdollista tehdä työn luonteesta riippuen ja etätyö onkin vakiintunut työntekemisen muoto Rautavaaran kunnassa. Etätyön lisääntyminen kunnan henkilöstön keskuudessa loi tarpeen ohjeistuksen laatimiselle. Kunnanhallitus hyväksyi ”Etätyön käytännöt Rautavaaran kunnassa” -nimisen ohjeistuksen 17.4.2023 § 50, jotta kukin etätyötä tekevä työntekijä tuntee jatkossa kunnan käytännöt ja periaatteet. Yleisiä ohjeita tarkemmat seikat tulee aina sopia esihenkilön ja työntekijän kesken laadittavalla etätyösopimuksella.

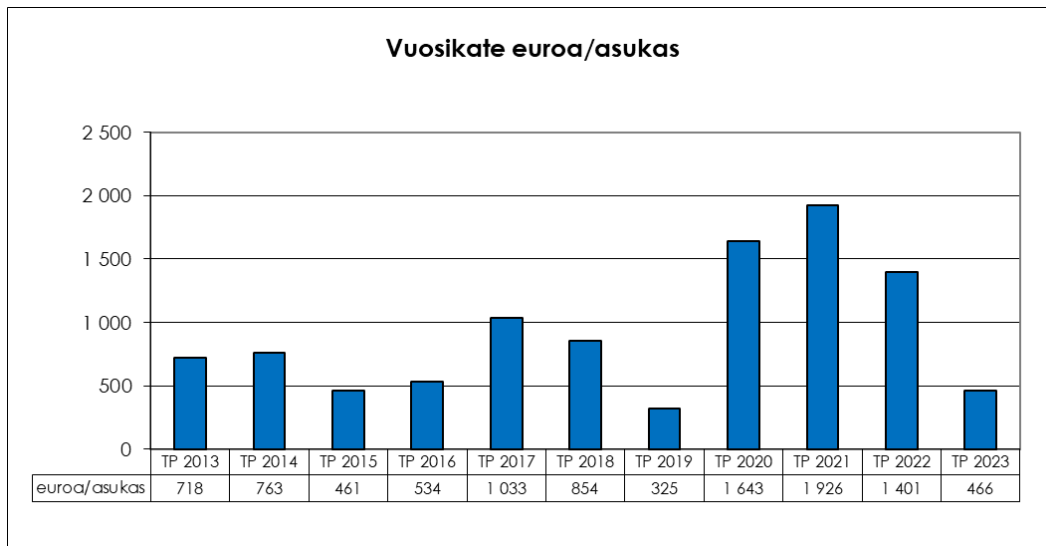
Tilikauden tulos ja rahoitus

Toimintakertomuksessa kuvataan niitä olosuhteita ja tapahtumia, jotka vaikuttavat siihen, millaiseksi tilikauden tulos ja taloudellinen asema muodostuvat. Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta kuvataan rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan edelleen, miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset tulo-rahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan. Laskelmissa esitetyt tunnuslukujen laskukaavat ja taulukot ovat suoria lainauksia Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston Yleisohjeesta kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (2020).

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Rautavaaran kunnan vuoden 2023 tilinpäätös on alijäämäinen 73 244,77 euroa. Alkuperäisen talousarvion ja budjettimuutosten mukainen ylijäämä oli 70 417 euroa. Kunnassa noudatettiin vuonna 2023 talouden tasapainotussuunnitelmaa. Tilikauden tulos per asukas oli –51,4 euroa, ja vuosikate per

asukas oli 466 euroa (Kuva 2). Kokonaisuutena Rautavaaran kunnan vuosikatetta voidaan pitää edelleen vahvana. Suurimpia poikkeamia suhteessa alkuperäiseen talousarvioon olivat osuudet yhteisöveron tuotosta, joita saatiin 194 499 arvioitua vähemmän. Tulovero ja kiinteistövero kuitenkin toteutuivat yli arvioidun.

Kuva 2: Vuosikate euroa per asukas

Saavutettua tulosta voidaan analysoida sen kannalta, että loppuvuodesta kuntaan kohdistunut kyberhyökkäys aiheutti ennakoimattomia kustannuksia ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palomiesten palkkakiista aiheutti ennakoimattoman 323 000 varauksen tilinpäätökseen. Tästä varauksen realisoituminen aiheutti ennakoimattomia kustannuksia erityisesti tekniselle toimelle, jonka johdosta se ylitti budjettinsa 123 602,96 eurolla. Ilman tätä kustannusta kaikki palvelualueet olisivat allittaneet talousarvioon merkityt kustannuksensa.

Muista tulosalueista hallintopalvelut alitti talousarvionsa 57 703,89 eurolla, hyvinvoinnin palvelualue 58 664,43 eurolla ja elinkeinopalvelut 7 301,56 eurolla.

Toimintatuotot olivat noin 2 772 466 euroa ja jäivät edellisvuodesta 35 534 euroa, mutta ne ylittivät alkuperäisen budjettinsa 49 599 eurolla. Toimintatuottojen ennakoitua parempaa toteutumista selittää ensisijaisesti arvioitua suuremmat kotikuntakorvaukset sekä budjetoimattomat avustustulot Nature´s Best sekä Työtä ja nyt ja tulevaisuudessa Koillis-Savossa – hankkeisiin.

Toimintakulut olivat noin 6 976 778 euroa ja ne ylittivät alkuperäisen budjetin noin 133 707,59 eurolla ja muutetun budjetin 63 707, 59 eurolla, toteutuen kuitenkin pääosin ennakoitusti. Vertailua edellisvuosiin on haastavaa, ellei mahdollista tehdä, koska kokonaisuutena Rautavaaran budjettirakenne on muuttunut vuodesta 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisen siirryttyä kokonaisuutena Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Henkilöstökulut alittivat budjetin noin 108 286 eurolla. Tätä selittää pääsääntöisesti Rautavaaran kunnassa tapahtuneet henkilöstövaihdokset ja rekrytointivaikeudet sekä ennakoitua pienempinä toteutuneet henkilöstösivukulut.

Palvelujen ostot ylittivät arvioidut kustannuksensa noin 193 873 eurolla. Pääsyy tähän on kyberhyökkäyksen aiheuttamat ennakoimattomat kustannukset ICT-palveluihin ja pakollisen varauksen kirjaaminen palveluiden ostoihin (pelastustoimen henkilöstön varallaolokorvausten maksu tuomioistuinten päätösten mukaisesti).

Yhteisöveron tuotto oli Rautavaaralla 194 489 euroa budjetoitua pienempi. Budjetoinnissa on ilmeisesti hyödynnetty kuntaliiton veroennustekehikkoa, joka on ennustanut parempaa yhteisöveron tuottoa kuin lopullinen toteutuma. Kunnan tulovero sen sijaan toteutui 79 055 euroa budjetoitua

suurempana ja kiinteistövero 23 239 budjetoitua suurempana. Kokonaisuutena verotulot alittivat budjetoidun 92 105 eurolla.

Rautavaaran valtionosuudet olivat 927 781 euroa ja ne toteutuivat 22 802 euroa ennakoitua parempina.

Tilikauden vuosikate on noin 664 172 euroa ja se alitti budjetoidun 154 690 eurolla.

Syynä tähänkin on edelleen Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palkkakiistasta muodostunut 323 000 euron varaus, joka aiheutti teknisen toimen budjetin ylittymisen sekä 116 856 euron ennakoimattoman kustannuksen palkkasaatavien viivästyskorkoihin rahoituskuluihin. Vuosikatetta voidaan tästä huolimatta pitää varsin vahvana ja ilman ennakoimattomia kustannuksia se olisi kattanut poistot. Tulevien tilikausien osalta tilanne on kuitenkin haastava ja investointitaso on pidettävä edelleenkin maltillisena, että kunnan velkamäärää kyetään edelleen laskemaan. Vuoden 2023 investoinnit on kyetty toteuttamaan kassavaroin ja näin kyetään toimimaan myös vuonna 2024.

Tuloksesta ja sen kehityksestä on raportoitu luottamushenkilöille ja viranhaltijoille kvartaaleittain.

TUOSLASKELMA	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
					2 772
Toimintatuotot yhteensä	2 770 727	3 045 958	3 051 258	2 807 744	466
Myyntitulot	1 131 223	1 342 430	1 155 599	857 957	900 448
Maksutulot	433 751	410 143	507 854	513 813	33 204
Tuet ja avustukset	237 355	235 197	354 308	385 657	304 692
Muut toimintatulot	968 398	1 058 188	1 033 497	1 050 317	1 534
	-16 085	-15 335	-15 868	-16 212	-6 976
Toimintakulut yhteensä	180	420	924	443	778
Henkilöstökulut	-6 917 350	-6 907 452	-6 923 566	-7 259 156	-3 470
Palvelujen ostot	-7 331 340	-6 591 269	-7 383 996	-7 267 964	004
Ain. tarv. ja tavarat	-1 065 466	-1 007 734	-976 499	-973 812	-2 271
Avustukset	-554 998	-577 567	-344 434	-456 020	319
Muut toimintakulut	-216 026	-251 398	-240 429	-255 491	-793 365
	-554 998	-577 567	-344 434	-456 020	-179 761
	-216 026	-251 398	-240 429	-255 491	-262 329
Toimintakate	-13 314	-12 289	-12 817	-13 404	-4 204
	453	462	666	699	312
					3 769
Verotulot	5 624 090	5 801 569	6 709 919	6 677 371	895
Valtionosuudet	7 966 829	8 818 887	8 754 402	8 418 754	927 781
Rahoitustulot ja -kulut	244 144	233 570	267 656	377 011	170 808
Korkotulot	70 634	70 101	68 906	71 430	68 920
Muut rahoitustulot	241 753	248 240	253 669	352 035	352 265
Korkokulut	-67 403	-63 880	-53 781	-44 918	-132 726

Muut rahoituskulut	-840	-20 890	-1 138	-1 536	-117 651
Vuosikate	520 610	2 564 564	2 914 311	2 068 437	664 172
Poistot ja arvonalent.					
Suunn. muk. poistot	-879 607	-917 218	-926 918	-869 086	-737 417
Arvonalentumiset		-6 935	-642 948		
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
Tilikauden tulos	-358 997	1 640 411	1 344 445	1 199 351	-73 245

TUOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT:

Toimintatuotot/-kulut, %	17,2	19,9	19,2	17,3	39,7
Vuosikate/Poistot, %	59,2	277,5	185,6	238	90,1
Vuosikate, €/asukas	325	1643	1926	1401	466
Asukasmäärä	1602	1561	1513	1476	1425

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja rahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / (\text{Poistot ja arvonalentumiset})$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulo- ja rahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä.

Tulo- ja rahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo- ja rahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2023 tilinpäätöksessä positiivinen seitsemättä vuotta peräkkäin, mutta rahavarojen muutos kääntyi negatiiviseksi. Rautavaaran kunta pystyi edelleen lyhentämään lainojaan ja sen kassa on toistaiseksi vahva.

RAHOITUSLASKELMA	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	520 610	2 564 564	2 914 311	2 068 436	664 172
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulo-rahoituksen korjausevät	80 995	-64 638	166 482	-5 376	225 564
Tulo-rahoitus yhteensä	601 606	2 499 926	3 080 793	2 063 060	889 736
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-524 717	-809 432	-335 014	-414 145	-458 536
Rahoitusos. investointimenoihin	20 333	0	20 727	38 693	41 900
Pysyvien vast. hyödykk. luov.tulot	5 906	10 380	18 141	11 960	12 100
Investoinnit netto	-498 479	-799 052	-296 146	-363 492	-404 536
Toiminnan ja invest. rahavirta	103 127	1 700 874	2 784 647	1 699 568	485 200
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisten vähennykset					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 000 000				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 330 634	-1 432 666	-1 432 666	-1 436 966	-941 266
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-13 575	-173 010	-81 965	322 382	169 626
Rahoituksen rahavirta	-344 209	-1 605 676	-1 514 631	-1 114 584	-771 640
Rahavarojen muutos	-241 082	95 198	1 270 016	584 984	-286 440
Rahavarat 31.12. €	1 104 076	1 199 275	2 469 291	3 054 276	2 767 836
Rahavarat 1.1. €	1 345 158	1 104 076	1 199 274	2 469 291	3 054 276
Rahavarojen muutos	-241 082	95 198	1 270 017	584 984	-286 440

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja invest. rahavirran kertymä 5 vuodelta (1000 €)	-2 358	1 705	5 597	6 891	6 773
Investointien tulo-rahoitus, %	103,2	316,8	927	550	159
Laskennallinen lainanhoitokate	0,4	2,1	2,8	2,5	1
Lainanhoitokate	0,4	1,7	2,0	1,4	0,7
Kassan riittävyys, pv	22	25	51	61	117
Asukasmäärä	1 602	1 561	1 513	1 476	1 425

Rahoituslaskelman välitulokset toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoittona on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Koska tilinpäätöksen rakenne on kokonaisuudessaan muuttunut sote-palveluiden siirryttyä hyvinvointialueelle, voidaan tarkempaa seuranta tehdä vasta tulevina vuosina.

Investointien tulo-rahoitus, %

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien tulo-rahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulo-rahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jataan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. (2019)

Tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Lainanhoitokate

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. Kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)

$$= 365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$$

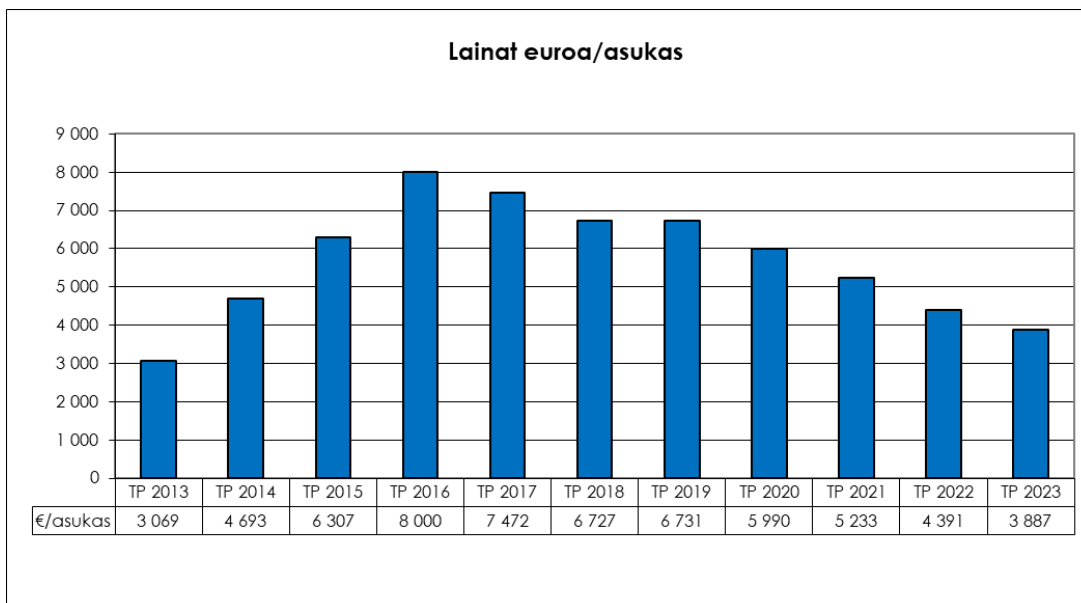
Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Tilinpäätös 2023 on seitsemäs peräkkäinen tilinpäätös, milloin kunnan kokonaislainamäärä pienenee, eli velkaantuminen laskee.

Kuluvan vuoden tilinpäätös on myös seitsemäs peräkkäinen, jolloin kunnan kokonaislainamäärä pienenee. Lainamäärä pieneni 941 266 eurolla ja asukaskohtainen velka oli vuoden 2023 lopussa 3887 euroa. Kokonaislainamäärä on nyt 5 539 322 euroa.

Kuva 2: Lainamäärä euroa per asukas

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €			1 000 €	
A PYSYVÄT VASTAAVAT	18 560	20 263	A OMA PÄÄOMA	17 199	18 169
I Aineettomat			I Peruspääoma	7 499	8 395
hyödykkeet	86	110	II Arvonkorotusrahasto		
Aineettomat oikeudet	2	5	III Muut omat rahastot		
Muut pitkävaikutteiset			IV Edell. tilikausien ylijäämä	9 773	8 574
menot	81	105	V Tilikauden yli-/alijäämä	-73	1 200
Ennakkomaksut	3	0			
II Aineelliset hyödykkeet	15 486	15 797	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Maa- ja vesialueet	2 661	2 658	VARAUKSET		
Rakennukset	11 436	11 259	C PAKOLLISET VARAUKSET	522	300
Kiinteät rak. ja laitteet	1 288	1 403	Muut pakolliset varaukset	522	300
Koneet ja kalusto	46	65	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	66	60
Ennakkomaksut ja			Lahjoitusrahastojen pääomat	63	60
kesken-	55	412	Muut toimeksiantojen pääomat	3	0
eräiset hankinnat					
III Sijoitukset	2 988	4 356	E VIERAS PÄÄOMA	6 510	8 395
Osakkeet ja osuudet	2 734	4 106	I Pitkäaikainen	5 033	5 539
Muut lainasaamiset	185	185	Lainat rahoitus- ja		
Muut saamiset	69	65	vakuutuslaitoksilta	5 033	5 539
B TOIMEKSIANTOJEN			Siirtovelat		
VARAT	10	10	II Lyhytaikainen	1 477	2 856
Valtion toimeksiannot	0	0	Lainat rahoitus- ja		
Lahjoitusrah.			vakuutuslaitoksilta	506	941
erityiskatteet	10	10	Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 727	6 651	Saadut ennakot	30	128
I Vaihto-omaisuus			Ostovelat	424	642
II Saamiset	2 959	3 597	Muut velat/Liittymismaksut ja		
Pitkäaikaiset saamiset	2 121	2 256	muut velat	56	124
Myyntisaamiset			Siirtovelat	461	1 021
Lainasaamiset			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>24 297</u>	<u>26 924</u>
Muut saamiset	2 121	2 256			
Siirtosaamiset			TASEEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Lyhytaikaiset saamiset	838	1 341	Omavaraisuusaste, %	70,9	67,1
Myyntisaamiset	426	474	Suhteellinen velkaantuneisuus-%	86,7	46,2
Muut saamiset	167	224	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	9700	9773
Siirtosaamiset	245	643	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	6807	6622
III Rahat ja			Lainakanta 31.12., 1000 €	5539	6481
pankksaamiset	<u>2 768</u>	<u>3 054</u>	Lainakanta 31.12., €/asukas	3887	4391

VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>24 297</u>	<u>26 924</u>	Lainat ja vastuut 31.12.	5545	6500
			Lainat ja vastuut 31.12., €/asukas	3891	4404
			Lainasaamiset, 1000 €	185	185
			Asukasmäärä	1425	1476

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuusastetta. 50 %:n tai sitä alempi omavaruusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$ Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$ Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetieto-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla enakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut
Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitalinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset
Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Kokonaistulot ja menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	Euroa	%	MENOT	Euroa	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	2 773	34,9	Toimintakulut	6 977	83,1
Verotulot	3 770	47,5	- Valmistus omaan käyttöön		
Valtionosuudet	928	11,7			
Korkotuotot	69	0,9	Korkokulut	133	1,6
Muut rahoitustuotot	353	4,4	Muut rahoituskulut	118	1,4
Satunnaiset tuotot		0,0	Satunnaiset kulut		0,0
Tulorahoituksen korjauserät		0,0	Tulorahoituksen korjauserät		0,0
-Pys.vast.hyödykk.luov.voitot	-3	0,0	+/- Pakoll. varausten muutos	-222	-2,6
Investoinnit			-Pys.vast.hyödykk.luov.tappiot	-6	
Rahoitusos. investointimen.	42	0,5	Investoinnit		
Pys.vast.hyödykk.luov.tulot	12	0,2	Investointimenot	459	5,5
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähenn.		0,0	Antolainasaamisten lisäykset		
		0,0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	941	11,2
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			Lyhytaikaisten lainojen vähennys		
Lyhytaikaisten lainojen lisäys			Oman pääoman vähennykset		0,0
Oman pääoman lisäykset		0,0			
Kokonaistulot yhteensä	7 944	100,0	Kokonaismenot yhteensä	8 400	100,0

Täsmäytys

Kokonaistulot	7 944
Kokonaismenot	8 400

	456
Rahoituslaskelmasta:	
Rahavarojen muutos	286
Muut maksuvalmiuden muutokset	170
	456

Tilikauden tuloksen käsittely

Rautavaaran kunnan vuoden 2023 tilikauden tulos on

- **Alijäämäinen 73 244,77 euroa**
- **Alijäämä esitetään siirrettäväksi taseen tilikauden yli-/alijäämätilille**
- **Kun vuoden 2023 alijäämä 73 244,77 euroa lisätään taseeseen, laskee kumulatiivinen ylijäämä taseessa 9 700 178,06 euroon**
- **Taseessa ei siten ole kattamatonta alijäämää**

Kuntalain (410/2015) talouden tasapainovaatimukset ovat kiristyneet ja erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriisikuntamittaristo on uudistunut. Uudistetut kriisikuntakriteerit kuvaavat kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin. Kriisikuntamittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Laki on tullut voimaan 1.3.2019. Uusia raja-arvoja sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukuja perusteella. Rautavaaran kunnalla ei ole lähitulevaisuudessa uhkaa joutua arviointimenettelyyn, kunnan talous on tasapainossa ja kunta on toteuttanut talouden tasapainottamissuunnitelman, joka päättyi vuoteen 2023.

Arvio tulevasta kehityksestä, riskienhallinnasta ja sisäinen valvonta

Vuodesta 2023 alkaen kunnan talouden ja toiminnan suunnittelu on ollut poikkeuksellista verrattuna aikaisempiin vuosiin. Ennen vuotta 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Pohjois-Savossa vastasivat kunnat ja sairaanhoitopiirit, mutta 1.1.2023 alkaen vastuu siirtyi Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Uudistus mullisti Rautavaaran kunnan toiminnallisten vastuiden lisäksi myös rahoitusjärjestelmän, kun yli kolmannes kunnan verotuloista ja lähes yhdeksän kymmenesosaa valtionosuuksista siirtyi Pohjois-Savon hyvinvointialueen rahoittamiseen.

Hyvinvointialueuudistuksen lisäksi Rautavaaran kunnan talousarvio vuodelle 2023 oli valmisteltu vielä perustuen vuonna 2020 hyväksytyyn talouden tasapainotussuunnitelmaan, jolla kunnan taloutta tasapainotetaan vuosien 2021–2023 aikana yhteensä noin 375 000 euroa per vuosi. Talouden tasapainottamissuunnitelmaa ei toteuteta enää vuonna 2024, sillä Rautavaaran kunnan talous on tasapainossa eikä sen taseessa ole kattamatonta alijäämää.

Rautavaaran kunnan voidaan sanoa olevan positiivinen poikkeus Suomen kuntakentässä ja se kykenee ilman suuria muutoksia valtionosuusjärjestelmään suunnittelemaan talouttaan ylijäämäiseksi sekä myös investoimaan maltillisesti myös tulevana vuosina. Kassavarojen riittävyys on toistaiseksi hyvä ja kunnan määräaikaistalletukset tulevat tuottamaan myös tulevana vuosina. Kunnan metsäomaisuus sekä Savon Voiman osakkeet tuottavat myös vuosittain merkittävän, noin 300 000–600 000 euron tulon kunnan ja kuntalaisten hyväksi. Talouden liikkumavara on kuitenkin edelleen pieni ja kaiken toiminnan kustannustehokkuuteen on syytä kiinnittää edelleen huomiota talouden tasapainottamissuunnitelman päättymisenkin jälkeen.

Suurimpina riskeinä Rautavaaran kuntatalouteen voidaan tunnistaa valtionosuusjärjestelmään kaavaillut muutokset sekä hyvinvointialueen toiminta. Rautavaaran kunnan näkökulmasta on

tärkeää varmistaa, että tuleva valtiosuusjärjestelmä huomioi edelleen kuntien erityispiirteitä mm. pitkät etäisyydet, syrjäisyyden sekä tosiseikan, että asukaskohtaisesti laskettuna lakisäätteisten palveluiden tuottaminen on kalliimpaa kunnissa, joissa on vähän asukkaita. Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelurakennemuutoksen osalta on tärkeää, että hyvinvointialue jatkaa vuokralaisena sen nykyisissä tiloissa Rautavaaralla ja että nykyinen palvelutaso säilytetään. Tilinpäätöstä laadittaessa tämän osalta näyttää hyvältä.

Rautavaaran kunnalla on merkittäviä mahdollisuuksia niin luontomatkailun, mineraalivarantojen kuin erilaisten energiahankkeidenkin osalta. Kunnassa parhaillaan vireillä olevat aurinkovoimahankkeet tuovat toteutuessaan kunnalla merkittäviä kiinteistövero- ja kiinteistöverotuloja siitä puhumattakaan, että Metals Onen kaivoshanketta ryhdyttäisiin tulevana vuosina toteuttamaan. Suurten hankkeiden edistämisen lisäksi on ensiarvoisen tärkeää, että kunta säilyttää siellä jo toimivien yritysten toimintaympäristön kannustavana ja pyrkii myös edistämään uuden pk-yritystoiminnan syntymistä alueelle. Tähän antaa mahdollisuuksia mm. Tiilikjärven kansallispuistoon nykyisellään rajoittuva Metsäkylän kaava-alue.

Riskienhallinta

Hyvinvointialueiden aloittamisen myötä Rautavaaran kunnan toiminnot ja talous pienenevät toimintakatteen osalta kolmanneksen vuoden takaisesta. Muutos vaikeuttaa mm. investointien toteuttamista huomattavasti. Pienemmän käyttötalouden oloissa tulisi kyetä huomattavasti nykyistä suurempaan tehokkuuteen. Eräissä asiantuntija-arvioissa soite-uudistuksen myötä soite-toimintojen tilatarpeen arvioidaan jopa puolittuvan nykyisestä, mikä muodostaa merkittävän kiinteistörisin omistajakunnalle. Myös vanhojen, kunnalla yhä olevien kiinteistöjen korjausvelka on kasvanut aiemmista selvityksistä. Tämän vuoksi olisi kunnan mm. kyettävä luopumaan sellaisesta kiinteistöomaisuudesta, joka ei ole kunnan ydintoimintojen kannalta perusteltua, kuten todettiin myös jo talouden tasapainotamissuunnitelmassa. Ydintoimintojen kaventumisen myötä tytäryhtiöiden ja vesilaitoksen talous nousee suuremmaksi omistajapolitiittiseksi riskiksi. Vesi- ja viemärlaitoksen talousriskeihin ja sille kertyneen alijäämän kattamiseen on pyritty varautumaan vuonna 2024 antamalla kunnanhallituksen toimesta kunnanvaltuustolle esitys taseyksikölle kertyneen alijäämän kattamisesta sekä sen avustamisesta.

Rautavaaran kunnan talouden haasteet liittyvät väestön ikääntymiseen, korkeaan sairastavuuteen sekä työttömyyteen ja alhaiseen työllisyysasteeseen. Kunnalla on hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin paljon tehtäviä, jotka sen tulisi itse rahoittaa, mutta iäkkäissä ja matalan työllisyysasteen kunnissa rahaa tuovan työikäisen väestön osuus on pieni. Myös TE-palvelujen siirtyminen kuntien vastuulle TE-2024 uudistuksessa lisää kuntien kuormaa, joskin tätä riskiä on saatu hajautettua liittymällä Kuopion työllisyysalueeseen. Peruspalveluverkon ylläpitäminen saattaa tuottaa haasteita ja riskinä on, että kunnan omat käytettävissä olevat tulot eivät riitä kattamaan menoja. Rautavaaran kunnan osalta tilanne näyttää kuitenkin toistaiseksi valoisalta.

Väestörakenne on monessa Suomen kunnassa kääntynyt pääläelle, ja Rautavaara on yksi näistä kunnista. Kunnan väestöllinen huoltosuhte on vinoutunut, ja huoltosuhteen voimakas heikkeneminen aiheuttaa kovia talouspaineita kunnalle. Kunnan väestön voimakas väheneminen ja vanheneminen ovat riskejä kunnalle sekä taloudellisesti että kunnan elinvoiman ja alueen työvoiman riittävyyden kannalta. Ikärakenteen muutos ja väestön väheneminen tulee ottaa entistä paremmin huomioon tulevaisuuden palvelutarpeita ja palvelurakennetta mietittäessä.

Rautavaaran kunnan ohut organisaatio muodostaa oman riskitekijänsä. Pienessä kunnassa kunnanjohtajan, palvelualuejohtajien ja esimies- ja asiantuntijatyötä tekevien henkilöiden tehtäväkokonaisuudet ovat hyvin laajoja. Sijaisjärjestelyihin on kiinnitetty viime aikoina erityisesti huomiota, mutta kunnassa on paljon työtehtäviä, joita hoitaa vain yksi työntekijä, jolle ei ole välttämättä pätevää sijaista. Kuntien alati lisääntyvät tehtävät ja vastuut saattavat työntekijät ahtaalle. Delegointimahdollisuuksia ei juuri ole ja pienessä organisaatiossa jokainen työntekijä on kriittinen tekijä, jonka vuoksi onnistunut rekrytointi sekä henkilöstön pysyvyys ovat avaintekijöitä työssä

jaksamisen ja onnistumisen kannalta. Henkilöstöriskeistä on eläköityminen ja rekrytointivaikeuksien lisäksi tunnistettu myös ns. vaaralliset työyhdistelmät, joita on pyritty välttämään.

Rautavaaran kunnalla on merkittävät saamiset entiseltä Rautavaaran tietoverkko-osuuskunnalta, nykyiseltä Vaaran Valo osuuskunnalta. Kunnan taseessa on pitkäaikaisina saamisina Vaaran Valolta yhteensä 2 120 724,09 euroa, ja lyhytaikaisena (vuonna 2024 erääntyvää) saamisena on 135 014,52 euroa (31.12.2023). Kunta tiedostaa saamisiin liittyvän epävarmuuden, vaikka maksusuoritukset saamisista ovat tulleet ajallaan tai jopa etupainotteisesti. Saamiset ovat edelleen yksi merkittävimmistä kunnan taloudellisista riskeistä suuren kokoluokkansa vuoksi.

Palvelujen ja tietokantojen digitalisoituessa kasvaa myös tietoturvariskin suuruus. Rautavaaran kunnassa tämä koettiin omakohtaisesti kuntaan marraskuussa 2023 suuntautuneen kyberhyökkäyksen muodossa, jonka myötä kaikki tieto kunnan verkkolevyiltä menetettiin ja mm. Dynasty -asianhallintajärjestelmä tyhjeni. Kunta on varautunut uusiin kyberuhkiin ulkoistamalla ICT-palvelunsa Savo-ICT:lle ja panostanut erityisellä tavalla tietoturvaan.

Toimintojen riskejä on kartoitettu vakuutusten kilpailutuksen yhteydessä vuonna 2021. Vakuutuksilla myös pienennetään mahdollisia riskivahinkoja. Valmiussuunnitelmien laadinnan yhteydessä vuonna 2020 on kartoitettu riskejä mm. erinäköisiin normaaliolojen häiriötilanteisiin liittyen. Kunta on myös ottanut käyttöönsä WPro/HaiPro-järjestelmän riskien ja läheltä piti-tilanteiden kartoittamiseen.

Edellä mainittujen lisäksi globaalissa maailmassa on useita riskitekijöitä, jotka vaikuttavat suorasti ja epäsuorasti myös Rautavaaran kuntaan. Venäjä jatkaa edelleen laitonta ja aggressiivista hyökkäyssotaansa Ukrainassa, jännitteet Kiinan ja Taiwanin välillä lisääntyvät ja suurvaltapolitiikassa eletään arvaamattomuuden aikaa.

Rautavaaran kunnan osalta on tärkeää, että vuoden 2020 valmius- ja varautumissuunnitelmat päivitetään ajan tasalle vuoden 2024 aikana yhteistoiminnassa Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa käyttäen yhtenäistä suunnitelma-arkkitehtuuria.

Sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan järjestämisvastuu on kunnanhallituksella. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää kunnan toiminnan laadukasta johtamista, riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisen tarkastuksen tarkoituksena on varmistaa, että organisaation toiminta on tavoitteiden, päämäärien ja toimintaperiaatteiden sekä säädösten ja määräysten mukaista. Sisäinen tarkastus tukee toiminnan taloudellisuutta ja tuloksellisuutta sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittämistä.

Kuntalaissa ei ole säädetty sisäisestä tarkastuksesta, sillä kuntien ja kuntayhtymien erilaisen koon ja organisoitumismuotojen vuoksi kaikille kunnille ja kuntayhtymille yhtenäisen sisäisen tarkastuksen järjestämismallia ei ole löydettävissä. Suositeltavaa kuitenkin on, että etenkin keskisuuressa ja suuressa kunnassa ja kuntayhtymässä on ammattimainen sisäisen tarkastuksen toiminto. Se voidaan järjestää esimerkiksi kunnan/kuntakonsernin tai kuntayhtymän omana toimintana, yhteistoimintana muiden kuntien kanssa tai se voidaan hankkia ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu kunnan perustehtävään, toimintaympäristön analysointiin, kuntastrategiaan sekä toiminnan ja talouden tavoitteisiin. Riskienhallinta sisältää kunnan tavoitteita uhkaavien riskien tunnistamisen, arvioinnin ja priorisoinnin sekä tuloksellisen hallinnan

Rautavaaran kunnanvaltuusto päätti 13.12.2021 § 75 sisäisen valvonnan järjestämisen linjauksesta, tavoitteista ja osa-alueista sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelyistä Rautavaaran kunnassa ja kuntakonsernissa seuraavasti:

- sisäinen valvonta toteutetaan vuosittain osana tilinpäätöstä, jolloin kunnanhallitukselle annetaan selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta
- erillistä sisäistä tarkastusta (sisäisen tarkastuksen toimikuntaa) ei ole
- riskienhallinnan osalta selonteossa hyödynnetään soveltuvin Kuntaliiton mallilomaketta
- sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa huomioidaan kaikki kunnan palvelualueet

Sisäisessä valvonnassa on huomioitava, että kunnan tehtävien ja toimivallan jakoa säätelevät kuntalaki ja muu kuntia koskeva lainsäädäntö sekä kunnanvaltuuston hyväksymä hallintosäätö. Nykyistä voimassa olevaa hallintosäätöä on voimaantulonsa 1.1.2020 jälkeen päivitetty aina, jos säännöstössä on havaittu puutteita. Hallintosäätöä on määritelty selkeästi toimielinten ja viranhaltijoiden toimivalta. Hallintosäätöä ja vuosittain talousarvion yhteydessä valtuusto määrittelee rahamääräisen toimivallan hankintoihin. Lisäksi kunnanhallitus antaa vuosittain ohjeet talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnasta ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeet, sekä tilinpäätöksen laadintaohjeet kunnanjohtajan johdolla. Myös tietoturvan osalta on oma ohjeistuksensa ja tiedonohjaussuunnitelma (TOS) sekä asiakirjahallinnon ja arkistoinnin toimintaohjeet ovat hyväksytyt vuonna 2019. Kunnassa on myös hankintaohje. Ohjeiden noudattamista valvotaan.

Sisäistä valvontaa palvelevat myös ohjeet viranhaltijapäätösten tiedottamisesta esimiehille ja määritellyille luottamushenkilöille. Kunnanhallitus valitsee edustajansa lautakuntien kokouksiin lakisäätöisen kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan edustuksen lisäksi.

Edelleen voidaan kuitenkin todeta, että erillisen sisäisen valvonnan resurssin puuttumisen vuoksi sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät ole rakenteeltaan järjestelmällistä ja hyvin dokumentoitua, joskin pienelle kunnalle tyydyttävällä tasolla ja poikkeamiin on pystytty puuttumaan.

Kirjanpitäjä tarkasti 31.12.2023 käteiskassat ja kassat täsmäsivät.

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Toimintakertomuksessa esitetään yhdistelmä kunnan tytär-, osakkuus- ja muista omistusyhteisyyksistä sekä kuntayhtymistä, joissa kunta on jäsenenä. Yhdistelmässä ilmoitetaan tytäryhteisöjen lukumäärät yhteisötyypeittäin ja toimialoittain sekä kuntayhtymien, osakkuusyhteisöjen ja muiden omistusyhteisöjen lukumäärät. Lisäksi ilmoitetaan yhdisteltyjen ja yhdistelemättä jätettyjen yhteisöjen lukumäärät. Tilinpäätöstiedot saadaan jättää yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, jos yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Toimintakertomuksessa tehdään lyhyesti selkoa, miten konserniohjaus on kunnassa järjestetty. Selvityksestä tulee käydä ilmi, mitä tavoitteita kunta omistajana on asettanut tytäryhteisöilleen ja miten konserniohjauksen piiriin kuuluvien yhteisöjen toiminnan seuranta ja raportointi on vastuutettu kunnan toimielimille ja viranhaltijoille. Toimintakertomuksessa on lisäksi tehtävä selkoa, miten valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet ovat toteutuneet kuntakonsernin toiminnassa.

Toimintakertomuksessa on esitettävä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä erityisesti talouden näkökulmasta. Kehitysarvion tulee tuoda esiin sellaiset seikat, joiden perusteella arvioidaan tulevaisuudennäkymien poikkeavan aiemmasta kehityssuunnasta. Kertomuksessa on myös annettava selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.

Rautavaaran kuntakonserniin kuuluvat seuraavat tytäryhtiöt:

- Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalo (kunnan omistusosuus 70,14 %)
- Rautavaaran Vuokratalot Oy (kunnan omistusosuus 100 %)

Tytäryhtiöille, kaikille kunnan edustajille ja tytäryhtiöiden hallituksille asetettiin seuraavat valtuustotason tavoitteet:

1. Konserniyhteisöjen on tuettava kuntastrategian ja kunnan talousarvion toteuttamista. Tavoite on toteutunut. Kunta on ollut mukana kummankin tytäryhtiön toiminnassa ja vaikuttanut sen toimintaa edustajiensa ja annetun omistajaohjauksen kautta.

2. Tulostavoitteena kummallakin tytäryhtiöllä on omakustannusperiaate. Omakustannusperiaate tarkoittaa, että yhtiöiden tulee tuotoillaan kattaa menonsa. Mahdollisista poikkeamista tulee erikseen sopia kunnan kanssa ja hinnoittelun tulee vastata yleistä kustannuskehitystä.

Tilinpäätöksen mukainen tulos Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalon osalta oli vuonna 2023, -262 227,70 euroa (vuonna 2022, -223 151,55 €) ja Rautavaaran Vuokratalot Oy:n osalta vuonna 2023, 44,12 euroa (vuonna 2021 2,52 €). Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalon kirjanpidossa poistot ovat merkittävän suuret ja tekevät tuloksen tappiolliseksi. Rautavaaran Vuokratalot Oy on annetun omistajaohjauksen mukaisesti korottanut vuokrataksat omakustannustasolle.

3. Yhtiöiden tulee toteuttaa välttämättömät peruskorjaukset ja vuosikorjaukset ja turvata siten omistamiensa kiinteistöjen kunto sekä haettava ulkopuolista rahoitusta. Välttämättömät peruskorjaukset on tehty. Kuntaan oli päätetty vuonna 2023 kiinteistöstrategia, joka ohjaa myös tytäryhtiöitä. Strategia laaditaan vuonna 2024.

4. Yhtiöiden tulee raportoida kunnalle hyväksytyjen konserniohjeiden mukaisesti. Yhtiöiden raportointi kunnalle on parantunut ja vuoropuhelu asioiden hoitamiseksi on kehittynyt. Konsernin johdon tulee pystyä seuraamaan yhtiöiden toiminnan ja talouden tilannetta etukäteen. Määrätietoiselle omistajaohjauspolitiikalle on havaittu olevan tarvetta ja tätä kehitetään.

5. Yhtiöiden tulee laatia tilinpäätöksensä siten, että kuntakonsernin tilinpäätökseen voidaan ottaa tytäryhtiöiden tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase. Tavoite on toteutunut.

6. Yhtiöillä tulee olla riittävät ohjeistukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Tavoite on toteutunut osittain. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet on laadittu. Kunnan hankintaohje on myös tytäryhtiöitä ohjaava.

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Toimintatuotot	3 123 822	11 208 366
Toimintakulut	-7 807 428	-24 717 568
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0	24 971
Toimintakate	-4 683 606	-13 484 231
Verotulot	3 723 807	6 634 548
Valtionosuudet	1 645 774	9 085 699
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	67 432	76 135
Muut rahoitustuotot	352 205	353 585
Korkokulut	-150 033	-101 044
Muut rahoituskulut	-118 517	-6 691
Vuosikate	837 062	2 558 001
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 082 315	-1 730 118
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät	5 822	107 048
Tilikauden tulos	-239 431	934 931
Tilinpäätössiirrot	226	818
Tilikauden verot	-176	-1 494
Laskennalliset verot	0	-156
Vähemmistöosuudet	78 301	68 771
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-161 080	1 002 870
Konsernituloslaskelman tunnusluvut:		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	40,0	45,3
Vuosikate/Poistot, %	77,3	147,8
Vuosikate, euroa/asukas	587	1733
Asukasmäärä	1425	1476

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$ Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja. Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa käytetään seuraavaa tunnuslukua:

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista investointitasoa.

Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonlaiset investoinnit.

Jos vuosikate on negatiivinen, on konsernin tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	837 062	2 558 000
Satunnaiset erät	5 822	107 048
Tulorahoituksen korjaukset	162 961	-55 604
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-532 279	-1 519 094
Rahoitusosuudet investointimenoihin	42 696	42 313
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	<u>91 393</u>	<u>37 012</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	607 655	1 169 675
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		-10
Antolainasaamisten vähennykset	201	1 133
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	47 840	1 226 587
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 022	-1 437
Lyhytaikaisten lainojen muutos	512	167
Oman pääoman muutokset		-81 396
Muut maksuvalmiuden muutokset		-126 593
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 428	-10 149
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 324	-1 283
Saamisten muutokset	776 879	-226 006
Korottomien velkojen muutokset	<u>-654 100</u>	<u>472 967</u>
Rahoituksen rahavirta	-865 528	-181 917
Rahavarojen muutos	-257 873	987 758
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	3 139 504	5 170 455
Rahavarat 1.1.	<u>3 397 377</u>	<u>2 460 217</u>
	-257 873	987 758
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut:		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta (1000 €)	5787	5568
Investointien tulorahoitus, %	171	173
Laskennallinen lainanhoitokate	1	1,5
Kassan riittävyys	119	68

Rahoituslaskelman välituloksen ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoittona on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jataan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. (2019)

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
	1 000 €	1 000		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	17 149	24 171	OMA PÄÄOMA	14 889	15 992
Aineettomat hyödykkeet	101	270	Peruspääoma	7 499	8 395
Aineettomat oikeudet	41	189	Arvonkorotusrahasto	6	6
Muut pitkävaikutteiset menot	57	78	Muut omat rahastot	434	433
Ennakkomaksut	3	3			
Aineelliset hyödykkeet	16 707	23 326	Edellisten tilikausien ylijäämä	7 111	6 155
Maa- ja vesialueet	3 027	3 076	Tilikauden yli-/alijäämä	-161	1 003
Rakennukset	11 899	16 017			
Kiinteät rak. ja laitteet	1 601	1 827	VÄHEMMISTÖOSUUDET	73	83
Koneet ja kalusto	110	654			
Muut aineelliset hyödykkeet	0	49	PAKOLLISET VARAUKSET	529	552
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	70	1 703	Muut pakolliset varaukset	529	552
Sijoitukset	341	575	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	117	139
Osakkuusyhtiöosuudet	0	137			
Muut osakkeet ja osuudet	235	324			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1	1	VIERAS PÄÄOMA		
Muut lainasaamiset	26	26	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	5 954	12 094
Muut saamiset	80	88	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	0	13
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	59	86	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	583	1 413
			Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 246	3 677
VAIHTUVAT VASTAAVAT			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>23 391</u>	<u>33 963</u>
Vaihto-omaisuus	19	91			
Saamiset			KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Pitkäaikaiset saamiset	2 121	2 256	Omavaraisuusaste, %	64,0	47,5
Lyhytaikaiset saamiset	904	2 188	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	91,3	63
Rahoitusarvopaperit	60	44	Kertynyt ylijäämä, 1000 €	6950	7158
Rahat ja pankkisaamiset	3 079	5 127	Kertynyt ylijäämä, €/asukas	4877	4850
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>23 391</u>	<u>33 963</u>	Konsernin lainat, €/asukas	4586	9151
			Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	6536	13507
			Lainat ja vuokravastuut 31.12.	6690	14126
			Lainat ja vuokravastuut, €/asukas.	4695	9570
			Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	26	26
			Kunnan asukasmäärä	1425	1476

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat konsernin omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi) / (Koko pääoma – Saadut ennakot)
Koko pääoma kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennyttyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa

konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$ Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Kun käytetään lyhennyttä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoitustoimilla.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa konsernin asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvoiton päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Kuntayhtymän konsernissa asukaskohtaista tunnuslukua ei esitetä.

Konsernin lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoina sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Konsernin lainat, euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvoiton päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymän konsernissa ei asukaskohtaista lainamäärää esitetä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvoiton päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoiuksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen

Talousarvion toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 110.5 §). Toteutusvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutusvertailusta on lisäksi käytävä ilmi, ovatko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla (KuntaL 110.4 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa (KuntaL 110.4 §). Toteutusvertailussa noudatetaan vastaavaa rakennetta. Toteutusvertailu laaditaan vähintään sillä tarkkuudella, jolla valtuusto on hyväksynyt tavoitteen, määrärahan tai tuloarvion yksittäiselle tehtävälle, hankkeelle tai muulle meno- tai tuloerälle.

Toteutusvertailun laadinnasta vastaa kunnanhallitus sekä tilivelvolliset toimielimet ja viran- tai toimenhaltijat. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa annetaan talousarvion toteutusvertailuosassa (KuntaL 113, 115 §). Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. arvioida valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista (KuntaL 121.2 §). Arvioinnissa keskeinen tietolähde on toimintakertomuksen toteutusvertailu.

Toteutusvertailuun otetaan alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteutuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteutuman välillä. Euromääräisen poikkeaman lisäksi poikkeama voidaan esittää suhteellisena osuutena.

Käyttötalouden toteutuminen

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa valtuusto on asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat tehtävien hoitamiseen.

Käyttötalousosan toteutumisessa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina.

Hallintopalvelut

Vastuhenkilö: hallintojohtaja

1.1.1.1 Kunnanhallitus

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2023

Hallintopalveluiden tehtävänä on ohjata, yhteensovittaa ja tukea kuntakonsernin toimintaa. Hallintopalveluiden toimintaa johti ja toiminnasta vastasi hallintojohtaja. Hallintopalveluihin sisältyy yksi tulosalue, kunnanhallitus.

Vuonna 2023, 2. huhtikuuta järjestettiin eduskuntavaalit. Rautavaaran kunnassa äänioikeutettuja oli 1 355, joista äänioikeuttaan käytti 775 henkilöä. Kunnan äänestysprosentti oli 59,4 % ja koko maan 72,0 %.

Hallintopalveluissa päivitettiin ja luotiin uutta ohjeistusta. Hallintosäätöä päivitettiin organisaatiossa tapahtuneiden uudistusten ja muutosten vuoksi helmikuussa ja uudelleen elokuussa 2023. Helmikuussa tehdyissä hallintosäännön muutoksissa perusturvan palvelualue poistui hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Myös henkilöstöjaosto lakkautettiin ja asiat siirtyivät kunnanhallituksen ratkaistavaksi. Elinvoiman palvelualue muuttui tekniseksi palvelualueeksi ja elinkeinoasiat siirtyvät kunnanhallituksen alaisuuteen ja elinkeinopäällikön tehtäviin. Hyvinvoinnin palvelualueen palvelualuejohtajaksi tuli yhtenäiskoulun ja lukion rehtori. Apulaisrehtorin virka

perustettiin ja lisäksi myös kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattorin tehtävää varten perustettiin pysyvä virka, jonka virkanimikkeeksi tuli kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö. Elokuussa tehdyissä hallintosäännön muutoksissa isännöintipalvelut, isännöitsijän tehtävät ja ratkaisuvallasta lisättiin omaksi vastuualueeksi teknisen palvelualueen alle ja kuntaorganisaatio- ja henkilöstöorganisaatiokaaviot päivitettiin. Lisäksi laadittiin taloudenhoidon ja sisäisen valvonnan ohje. Rautavaaran kunnassa on aikaisemmin ollut erilliset, sisäisen valvonnan ohje (vuodelta 2017) ja talousohje (vuodelta 2003), joiden ajantasaistamiselle havaittiin olevan tarvetta. Uutta ohjeistusta luotiin, kun muun muassa "Etätyön käytännöt Rautavaaran kunnassa" –ohjeistus luotiin.

Kuntaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti ja strategia tarkistetaan kuntalain 37 §:n mukaisesti vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Valtuustokauden ollessa puolivälissä ja kunnan johtavien viranhaltijoiden vaihtuessa syksyllä 2023, oli Rautavaaran kunnan *Paras luonnostaan* –kuntastrategian 2021–2025 tarkastelu ajankohtainen. Tarkastelua varten järjestettiin kysely, jonka avulla pyrittiin selvittämään strategian toteutumista, onnistumisia ja mahdollisia kehittämiskohteita. Kysely suunnattiin kuntalaisille, luottamushenkilöille, kunnan henkilöstölle, yrittäjille ja yhdistysten jäsenille. Kyselyn pohjalta järjestettiin kehittämispäivä yhdessä kunnanvaltuuston kanssa. Kehittämispäivän tuloksena todettiin, ettei kuntastrategiaa ole tarpeen tässä kohtaa päivittää.

Työvoimapalvelut siirtyvät kunnille ja niiden muodostamille työllisyysalueille 1.1.2025. Tätä varten tehtiin valmisteluja, kun kunnanvaltuusto hyväksyi Kuopion työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen ja palveluiden järjestämissuunnitelman. Näin ollen Rautavaaran kunta kuuluu Kuopion kaupungin ja sen muodostaman yhteistoiminta-alueen kuntien yhteiseen työllisyysalueeseen.

Rautavaaran kunnan ICT-asiantuntijan jäätyä eläkkeelle 1.8.2023, kunnan ICT-palvelut ulkoistettiin Savon ICT-palvelut Oy:lle. Rautavaaran kunnanhallitus päätti kokouksessaan 22.6.2023 § 92 ostaa Savon ICT-palvelut Oy:n osakkeita tullakseen yhtiön osakkaaksi. Osakkaaksi tulo edellytti 5 osakkeen ostamista 570 euron kappalehintaan. Inhouse –yhtiönä Savon ICT-palvelut Oy tuottaa ICT-palveluja omistajilleen ja näin ollen jatkossa myös Rautavaaran kunnalle.

Kuntaan lokakuussa 2023 kohdistuneen kyberhyökkäyksen seurauksena kunnan ICT-ympäristöön on tehty vaadittuja satsauksia vuoden 2023 lopulla ja työtä jatketaan edelleen vuonna 2024. Kyberhyökkäyksen seurauksena kaikki asianhallintajärjestelmä Dynastyssa olleet tiedot vuodesta 2013 alkaen menetettiin. Dynasty rakennettiin kokonaan uudelleen ja uuden järjestelmän rakentamisessa huomioitiin myös tulevaisuuden tarpeet, kun järjestelmä siirrettiin fyysiseltä palvelimelta Microsoft Azure -pilvipalveluun. Kyberhyökkäyksen seurauksena myös työajanseurannassa otettiin käyttöön uusi ohjelma Nepton 1.12.2023 alkaen.

Kunnan on kyettävä hoitamaan tehtävänsä toimintaympäristön häiriöistä, uhkista ja riskeistä huolimatta. Näin ollen kunnan valmiusjohtoryhmä osallistui Itä-Suomen AVI:n järjestämään ITÄ23-valmiusharjoitukseen sekä Digi- ja väestötietoviraston järjestämään, digitaalisen turvallisuuden Taisto-harjoitukseen.

Hallintopalveluiden tulosalue kunnanhallitus alitti sille varatun määrärahan –57 703,89 eurolla.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinto on osa hallintopalveluita, jonka toiminnasta vastaa hallintojohtaja. Henkilöstösihteerit suunnittelee ja toteuttaa toimintaa henkilöstöhallinnossa. Henkilöstöön liittyvät asiat ratkaisevat pääasiassa joko kunnanhallitus tai hallintojohtaja toimivaltuuksiansa mukaisesti.

Kunnanhallitus vastaa muun muassa kunnan henkilöstöpolitiikasta, henkilöstöä koskevista suunnitelmista ja ohjeistuksista sekä kunnallisen virka- ja työehtosopimuslainsäädännön edellyttämästä valvonnasta. Hallintojohtaja toimii muun muassa kunta- ja hyvinvointialueuhyöntantajien (KT) yhteyshenkilönä, henkilöstöasioiden viestijänä yhdessä henkilöstösihteerin kanssa ja palkkaukseen liittyvien asioiden vastuuhenkilönä.

Kunnassa toimii lakisääteisenä yhteistoimintaelimenä yhteistyökomitea, joka myös käsittelee henkilöstöön liittyviä asioita yhteistoiminnassa työnantajan kanssa.

Rautavaaran kunnan neuvonnassa sijaitsevassa yhteis palvelupisteessä tarjottiin vuonna 2023 edellisten vuosien tapaan Kelan avustavaa asiakaspalvelua, yleistä neuvontaa, Kelan lomakkeita ja apua niiden täyttämiseen. Palvelupisteen asiakaskäynnit on kirjattu Kelan omaan Asti-järjestelmään. Vuoden 2023 aikana asiakaskäyntejä kertyi yhteensä 151 kpl (vuonna 2022 237 kpl). Käyntien määrässä on havaittavissa laskua edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä selittyy verkkoasioinnin käytön kasvulla.

Vuosittainen työhyvinvointikysely suoritettiin henkilöstölle 2.10–31.10.2023 välisenä aikana hyödyntäen Kevan kyselypalvelua. Työhyvinvointikyselyn vastausprosentiksi muodostui 67,2 % (vuonna 2022 45,2 %). Työhyvinvointiprosentiksi puolestaan muodostui 86,3 % (vuonna 2022 80 %). Työhyvinvointikartoituksessa kysyttiin, suosittelisiko työntekijä työpaikkaa tuttavalleen, johon 98 % vastasi kyllä.

Henkilöstöopasta valmisteltiin vuoden 2023 aikana ja työtä jatketaan vielä vuoden 2024 puolelle. Oppaaseen kootaan henkilöstöä koskevat asiat, ja tätä hyödynnetään jatkossa työntekijöiden perehdyttämisessä. Henkilöstöopas valmistuu vuonna 2024 ja tulee korvaamaan "Perehdytys uudelle työntekijälle" -asiakirjan.

Kunta sai Kevalta Työelämän kehittämisrahaa jo vuonna 2022, joskin hankkeen toimenpiteet ajoittuvat vuodelle 2023. Vuonna 2023 kunnassa käynnissä olleessa hankkeessa "*Ennakoivalla työkyvyn ja työuran johtamisella kohti innostavaa työtä!*", toteutettiin henkilöstö- ja esihenkilövalmennuksia.

Vuonna 2023 yleiskorotus oli 2,20 % ja järjestelyerä 0,4 % + 0,3 %, joiden lisäksi kehittämisohjelmaerä 1,2 %. Edellä mainittujen lisäksi oli kertaerä 467 euroa, joka meni kaikille, joilla oli työsuhde voimassa 31.5.2023, työaikaprocentin mukaisesti. Järjestelyerää kohdennettiin koulunkäynninohjaajille ja vesi- ja viemärlaitoksen hoitajalle. Loput jaettiin tasajakona kaikille.

Koulutussuunnitelman mukaisia koulutuksia vuonna 2023 oli kokonaisuudessaan 85 päivää, joista koulutuskorvaukseen oikeuttavia oli 45. Näistä saatiin Työllisyysrahastolta koulutuskorvausta 953,01 euroa.

Rautavaaran kunnan palkanlaskijan irtisanouduttua, kunnan palkanlaskenta ulkoistettiin Monetra Pohjois-Savo Oy:lle 1.1.2023 alkaen. Rautavaaran kunnanhallitus päätti kokouksessaan 7.12.2022 § 166 ostaa Monetra Pohjois-Savo Oy:n osakkeita tullakseen yhtiön osakkaaksi. Osakkaaksi tulo edellytti 10 osakkeen ostamista 228 euron kappalehintaan. Inhouse –yhtiönä Monetra Pohjois-Savo Oy tuottaa palkanlaskennan palveluja omistajilleen ja näin ollen jatkossa myös Rautavaaran kunnalle.

Työsuojelu

Työsuojelupäällikkö (0,14 htv) siirrettiin teknisistä palveluista ja siivouspalveluista osaksi hallintopalveluita, jonka toiminnasta vastaa hallintojohtaja. Työsuojelupäällikkö toimii työnantajan edustajana työsuojelun yhteistoiminnan järjestämisessä ja kehittämisessä. Työsuojelupäällikkö on työterveyshuollon yhteyshenkilö.

Työsuojelupäällikkö 0,14 siirrettiin teknisistä palveluista/siivouspalveluista hallintopalveluihin.

Varsinaisen työsuojeluvaltuutetun irtisanouduttua, järjestettiin uuden työsuojeluvaltuutetun ja työsuojeluvaravaltuutetun valitsemiseksi täydennysvaalit.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työkykyyn kiinnitettiin edelleen tietoisesti enemmän huomiota. Työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan lisättiin vuoden 2023 puolella influenssarokotukset ja terveystarkastukset koko henkilöstölle, kun aikaisemmin tämä koski vain altisteluolosuhteista työtä tekeviä.

Työterveyshuollon kustannukset vuonna 2023 olivat 37 685 euroa (vuonna 2022 96 975 euroa), joten kustannukset laskivat 59 290 euroa, eli 39 %.

Vuonna 2023 sairauspoissaolot laskivat vuodesta 2022. Rautavaaralla sairauspoissaoloja oli vuonna 2023 yhteensä 830 päivää eli 13,2 päivää/henkilötyövuosi (vuonna 2022 23 pv/htv, vuonna 2021 19,2 pv/htv). Vuonna 2022 korona-aalto oli pahimmillaan Rautavaaralla ja aiheutti pitkiä poissaoloja. Vuoden 2023 aikana ei ollut epidemian aiheuttamia poissaoloja ja muut poissaolot pysyivät lyhyinä.

Myös työsuojelun puolella päivitettiin ohjeistuksia, kun uusi päihdeohjelma hyväksyttiin kunnanhallituksessa 18.9.2023 § 146. Päivitetty päihdeohjelma on perusperiaatteiltaan aiemmin hyväksytyyn kaltainen. Päivitettyyn versioon lisättiin huumausainetodistusten toimittaminen rekrytoinnin yhteydessä (lasten ja nuorten kanssa työskentelevä henkilöstö, OVTES, KVTES liite 5 ja liite 2 nuorisotyön tehtävä) tai työsuhteen aikana. Lisäksi päihdeohjelmaan lisättiin muistiopohja puheeksiottotilanteeseen, hoitosopimus ja kuntoutussuunnitelma.

Hallintopalveluiden valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2023

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori	Toteutuminen
Luontomatkailun kehittäminen			
Neuvonta osallistuu aktiivisesti luontomatkailun markkinointiin	Neuvonnan markkinointimateriaali on ajantasainen Neuvonnan henkilöstöä koulutetaan Rautavaaran luontomatkailukohteista	Mittari 1: Markkinointimateriaali on hyvin saatavilla ja ajantasaista kyllä/ei Mittari 2: koulutusta on pidetty henkilöstölle kyllä/ei	Mittari 1: Tavoite ei toteutunut. Mittari 2: Tavoite ei toteutunut.
Rautavaaran somenäkyvyyden lisääminen	Rautavaaran luontomatkailun ja kunnan yleinen somenäkyvyys on kustannustehokasta	Mittari 1: Tavoitettavuus/käytetty mainosbudjetti	Mittari 1: Toteutui. Vuonna 2023 somemarkkinointiin käytetty budjetti suhteessa tavoitettavuuteen, näyttökertojen määrään ja klikkauksiin on kustannustehokasta.
Paikkakunnalla käyvien viipymän pidentäminen			
Työntekijöiden tilapäismajoituksen kehittäminen	Tilapäismajoituksen markkinointi henkilöstölle	Mittari 1: Yöpymiset tilapäismajoituksessa per vuosi	Mittari 1: Toteutui. Vuonna 2023 yöpymisiä tilapäismajoituksessa oli yhteensä 191 kpl, joista kunnan työntekijöitä oli 70 kpl.

	Hinnoittelun suunnittelu kysynnän mukaan	Mittari 2: Hinnoittelu on tarkastettu kyllä/ei	Mittari 2: Toteutui. Hinnoittelu tarkastettu.
	Tilapäismajoituksen asuntojen viihtyvyyden parantaminen	Mittari 3: Remontointi ja kalustehankinnat euroa per vuosi	Mittari 3: Toteutui. Vuonna 2023 remontointi ja kalustehankinnat olivat yhteensä 104,90 euroa.
Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen			
Kunnan paikallisten ostojen lisääminen	Kunnan ostodatan analysointi	Mittari 1: tehty kyllä/ei	Mittari 1: Toteutui. Ostot tehty Rautavaaralta, kun se on ollut mahdollista.
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi			
Kunnallisdemokratian kehittäminen	Päätöksenteon sujuvuus	Mittari 1: Aloitteiden käsittelyaika päätöksenteossa: jättöajasta loppuun käsitellyksi	Mittari 1: Aloitteiden käsittely on dynaamista.
	Ihmisten osallisuuden lisääminen	Mittari 2: Ehdokkaiden määrä vaaleissa. Valtuusto ja lautakunta-aloitteiden määrä	Mittari 2: Kuntalais-, lautakunta ja valtuustoaloitteita oli vuonna 2023 yhteensä 3 kpl.
	Ennakkovaikutusten arvioinnin käyttöönotto	Mittari 3: tehty kyllä/ei	Mittari 3: Tavoite ei toteutunut vuonna 2023, kun asianhallintajärjestelmä Dynasty ei ollut kyberhyökkäyksen vuoksi loppuvuonna 2023 lainkaan käytössä.
Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä			

Kunnan yhdistysavustusten kehittäminen	Yhdistysten yhteisöavustuksella tekemän Hyte-työn kartoittaminen Kunnan ja yhteisöjen tekemän yhteistyön lisääminen	Mittari 1: Analyysi tehty kyllä/ei Mittari 2: Yhteistyön määrä eri tapahtumissa	Mittari 1: Tavoite ei toteutunut. Avustukset saatiin maksuun vasta vuoden 2023 lopulla, kunnanhallituksen päätökseen tulleen oikaisuvaatimuksen seurauksena. Tämän vuoksi kyselyä ei olisi ollut järkevä järjestää. Mittari 2: Toteutui. Kunnalla ja yhdistyksillä oli yhteistyötä yhteensä 28 eri tapahtumassa.
Kunta on hyvä paikka tehdä töitä			
Sairauspoissaolojen määrän alentaminen	Työnmuokkauksella ja korvaavalla työllä säästetyt sairauslomapäivät Kevan hankkeen onnistunut juoksutus	Mittari 1: Lukumäärä Populuksesta Mittari 2: Hankkeen loppuarvostelu	Mittari 1: Toteutui. Sairauspoissaoloja oli vuonna 2023 yhteensä 830 päivää eli 13,2 päivää/henkilötyövuosi (vuonna 2022, 23 pv/htv). Mittari 2: Toteutui. Kevan tukema hanke "Kohti innostavaa työtä!", ajalla 1.11.2022-31.12.2023 onnistui hyvin. Hankkeen tavoitteiden saavuttamista mitattiin erilaisin kyselyin ja lopputuloksena oli, että kokemus omasta työssä jaksamisesta ja työhyvinvoinnista parani edellisvuosiin verrattuna.
Esihenkilöiden hallinnollisen osaamisen kehittäminen	Esihenkilöiden hallinnollisen osaamisen koulutukset	Mittari 3: Koulutuksiin osallistuneet henkilöt kpl.	Mittari 3: Toteutui. Kevan tukeman hankkeen "Kohti innostavaa työtä!" yksi tavoitteista oli antaa esihenkilöille valmiuksia kohdata työntekijä, jolla on työkyvyn haasteita. Esihenkilöille järjestettiin valmennuksia vuoden

	<p>Esimiestyön kehittäminen ja johtamisen tukeminen</p> <p>Yhteistyön kehittäminen valtakunnallisten organisaatioiden kanssa</p>	<p>Mittari 4: Pidetyt esihenkilötapaamiset</p> <p>Mittari 5: KT:n ja Kevan esihenkilötapaamisiin osallistuminen</p>	<p>2023 kevään ja syksyn aikana.</p> <p>Vuonna 2023 koulutuspäiviä oli 85, joista koulutuskorvaukseen oikeuttavia oli 45. (Vuonna 2022 koulutuspäiviä oli 130, jolloin ei vielä ollut Pohjois-Savon hyvinvointialuetta ja perusturvan palvelualue oli vielä kunnalla).</p> <p>Mittari 4: Toteutui. Esihenkilötapaamisia pidettiin 6 kpl.</p> <p>Mittari 5: Toteutui. KT-yhteyshenkilö osallistui KT:n järjestämiin tilaisuuksiin 8 kertaa.</p>
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun			
<p>Laadukkailla kilpailutuksilla kustannussäästöjä</p>	<p>Kilpailutusosaamisen parantaminen</p> <p>Kunnan sopimushallinnan kehittäminen</p>	<p>Osallistuminen kilpailutuskoulutuksiin</p> <p>Dynasty 10:n hyödyntäminen kunnan sopimushallinnassa kpl/vuosi</p>	<p>Mittari 1: Toteutui.</p> <p>Mittari 2: Toteutui. Vuonna 2023 tulleen kyberhyökkäyksen seurauksena kaikki Dynastyssa olleet tiedot vuodesta 2013 alkaen menetettiin. Asianhallintajärjestelmä Dynasty rakennettiin kokonaan uudelleen. Uuden järjestelmän rakentamisessa huomioitiin myös tulevaisuuden tarpeet, ja järjestelmä siirrettiin fyysiseltä palvelimelta</p>

			Microsoft Azure - pilvipalveluun. Sopimushallinnassa Dynastyä käytetään koko ajan.
--	--	--	--

Kunnanhallituksen toteuma ja tunnusluvut

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2022 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2021 (%)
Toimintamenot	900 373	853 533	923 533	884 924	-23160	-3 %	2 %
Toimintatulot	92 944	58 400	58 400	55 922	34544	59 %	66 %
Netto	807 429	795 133	865 133	829 002	-57 704	-7 %	-3 %

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2022 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2021 (%)
Sisäiset menot	288 474	211 279	211 279	180 327	77195	37 %	60 %
Sisäiset tulot	319 986	234 963	234 963	249 300	85023	36 %	28 %
Netto	-31 512	23 684	-23 684	-686 974	-7 828	33 %	-95 %
Poistot	29 572	26 406	26 406	30 478			

Tunnusluvut netto

kunnanhallitus	2021	2022	2023
kunnanhallitus €/asukas	534	562	567

Elinkeinopalvelut

Vastuhenkilö: elinkeinopäällikkö

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2023

Elinkeinopalveluihin kuuluu elinkeinojen kehittäminen, kuntamarkkinointi, työllisyyspalvelut sekä kotouttamisen palvelut.

Organisaatiossa tapahtuneiden muutosten myötä elinkeinopalvelut siirtyivät lakkautetun elinvoimalautakunnan alaisuudesta kunnanhallituksen alle 1.4.2023. Samassa yhteydessä hanke- ja elinkeinokoordinaattorin toimi muutettiin elinkeinopäällikön viraksi.

Elinkeinojen kehittäminen ja tukeminen
Vuoden mittaan järjestettiin yrityksille suunnattuja keskustelutilaisuuksia ja aamukahvitilaisuuksia eri aiheista yhteensä kuusi kappaletta. Yrityskohtaisia neuvontapaamisia tai yritysvierailuja vuoden mittaan oli yhteensä 30 kpl ja sen lisäksi järjestettiin kunnan elinkeinopalvelujen kautta muutamia neuvontatapaamisia Rautavaaralla, joihin neuvoja tuli jostakin kunnan ulkopuolisesta organisaatiosta. Keskeisimmät yhteistyökumppanit neuvonnan osalta olivat Kuopionseudun Uusyrittäjäkeskus, Kalakukko ry, Savon Yrittäjät ry sekä useat eri toimijoiden hallinnoimat maakunnalliset

hankkeet, jotka jalkautuivat myös Rautavaaralle. Neuvontaa yrityksille annettiin myös puhelimitse. Toimintaa koordinoi hanke- ja elinkeinokoordinaattori/elinkeinopäällikkö ja toteutti omalta osaltaan myös kunnanjohtaja. Kevättalvella elinkeinopalveluihin palkattiin lisäksi osa-aikainen palvelusihteeri.

Maaseutupalvelujen neuvonta toteutui ulkoistettuna Sydän-Savon maaseutupalvelujen kautta.

Loppusyksystä käynnistyi syksylle 2025 saakka kestävä Rautavaara – Nature's Best matkailun kehittämishanke. Hanketta haettiin jo keväällä tarkoituksena käynnistää hanke kesällä, mutta hankepäätöksen saaminen viivästyi.

Hankkeen rahoitus tulee Pohjois-Savon liiton kautta Euroopan aluekehitysrahastolta ja kunnan omarahoitus hankkeelle on 20 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Hankkeessa toimii hankekoordinaattori 80 % työajalla ja hankepäällikkönä elinkeinopäällikkö 20 % työajalla. Syksyllä jätettiin myös Maaseuturahastolle Yhteistä vetovoimaa Rautavaaran matkailuun yritysryhmähankkeen hakemus, mutta hankepäätös ei ehtinyt tulla vuoden loppuun mennessä. Hanketta valmisteltiin yhdessä neljän yrityksen kanssa ProYritys – hankkeen tuella.

Elinkeinotukia myönnettiin yritysten hakemusten perusteella. Kunnalla on yhteensä yhdeksän erilaista elinkeinotukea. Kunta tuki paikallisia yritystoimijoita ja työnhakijoita kappalemääräisesti seuraavasti:

- Uuden rautavaaralaisen yrityksen perustamisen tukeminen 1 kpl
- Uuden tai toimivan yrityksen työllistämisen tukeminen 1kpl
- Yrityksen kehittämishankkeiden, koulutuksen, markkinoinnin kehittämisen tai messuille osallistumisen tukeminen 5 kpl
- Tuki myytävien yritysten yhteismarkkinointiin 1 kpl
- Tukea nuorten kesätyöllistämiseen myönnettiin kahdeksalle työnantajalle yhteensä 18 nuoren palkkaamiseen.

Kuntamarkkinointi

Kuntamarkkinoinnin tehtävänä on ollut edistää kunnan houkuttelevuutta asuin-, yrittäjäys- ja matkailuympäristönä. Tammikuussa oltiin mukana valtakunnallisilla Matkamessuilla osana Iisalmi ja tienoot yhteisosastoa. Helmikuussa osallistuttiin Kuopion Rakenna ja Asu messuille omalla osastolla.

Maksullista digimarkkinointia on tehty Googlen ja sosiaalisen median kanavien kautta. Oman visitrautavaara.fi sivuston lisäksi matkailumarkkinointia on tehty olemalla mukana Iisalmi ja tienoot- sekä Kuopio-Tahko yhteismarkkinoinnin kanavissa.

Uutena markkinointimuotona teimme Me työnantajana -kampanja Radio Savon Aalloilla ja sosiaalisessa mediassa.

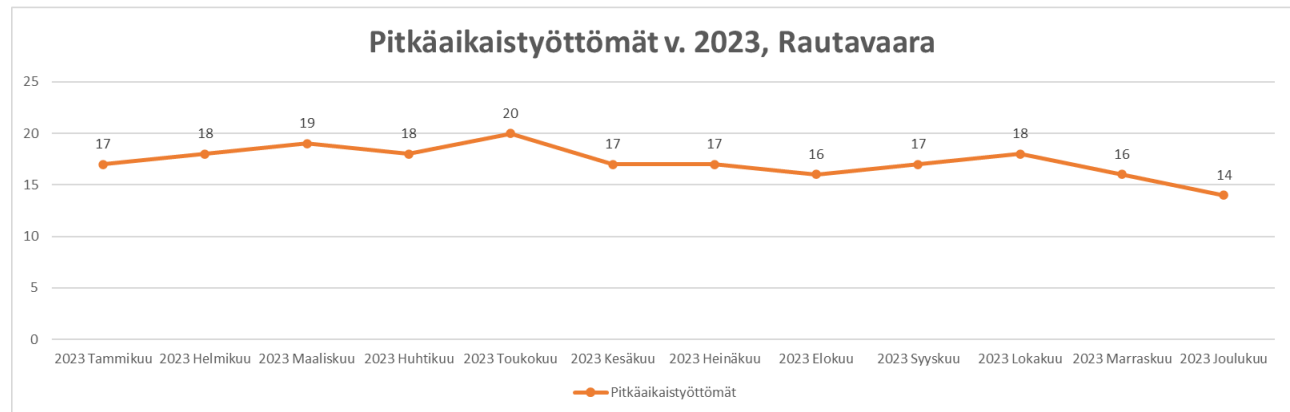
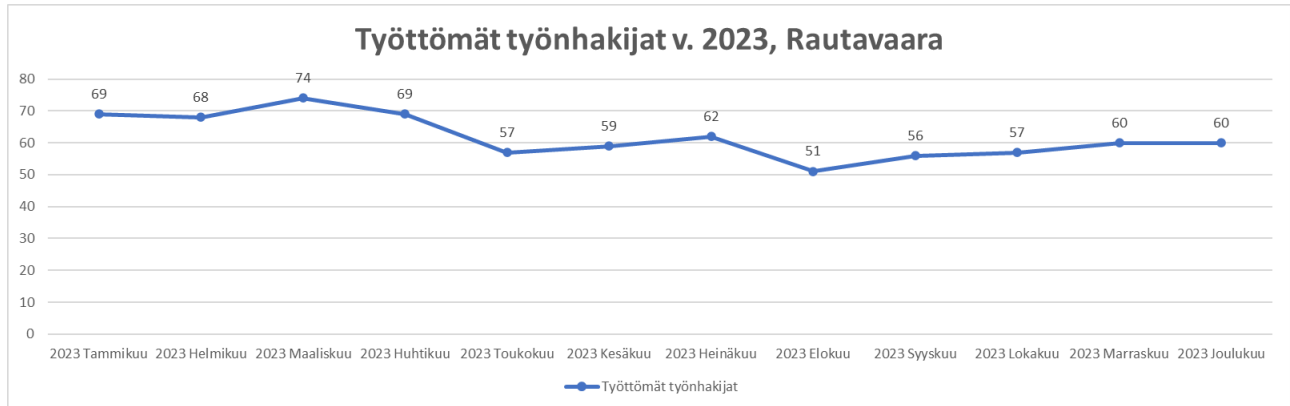
Tonttimarkkinoinnissa valmisteltiin yhteistä esitettä ja kampanjaa vuonna 2024 toteutettavaksi yhdessä Metsähallituksen ja UPM:n kanssa.

Työllisyyspalvelut

Kunnan työllisyysstrategian toteuttamisessa tapahtui merkittävä muutos, kun sosiaali- ja terveystyö siirtyivät Pohjois-Savon hyvinvointialueen vastuulle. Aikaisempaan tiiviiseen yhteistyömalliin tuli katkos. MYÖ, TYÖ, HYÖ2! - osallisuudesta polkuja työelämään -hanke päättyi maaliskuun lopussa. Työkoordinaattori jatkoi työtään osana kunnan työllisyysstrategian toteuttamista. Asiakastyö kuitenkin vaikeutui, koska osallistumiseen asiakkaiden työllisyysuunnitelmien tekemiseen tuli pitkä katkos. Tämä näkyy työmarkkinatuen kuntaosuusien kasvuna. Budjetoitu 60 000 euroa ylittyi 13 330,26 eurolla. Asiakastyön tekeminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa helpottui ja tehostui vasta uuden, loppusyksystä käynnistyneen Työtä ja hyvinvointia Koillis-Savossa hankkeen myötä. Rautavaaran kunta hallinnoi hanketta ja sitä toteutetaan Euroopan sosiaalirahaston tuella Rautavaaralla, Kaavilla ja Tuusniemellä siten, että tuki on 80 % ja 20 % omarahoitusosuuden maksavat osallistuvat kunnat yhdessä. Toukokuun loppuun 2025 kestävässä hankkeessa työskentelee

työkoordinaattori/hankevastaava 80 % työajalla sekä Kaavilla ja Tuusniemellä työskentelevä hankekoordinaattori 100 % työajalla.

Rautavaaran Työraitti ry:lle myönnettiin yhteensä 25 000 euron avustus työ- ja yksilövalmentajien palkkauskustannuksiin ja työn kehittämiseen.

Kotouttaminen

Tarve kotouttamisen palveluille on ollut Rautavaaran kunnassa vähäistä ennen vuoden 2022 syksyllä saapuneiden Ukrainan sotaa paenneiden saapumista. Kaikkiaan kuntaan saapui 31 tilapäistä suojelua tarvitsevaa ukrainalaista. Lisähaaste palvelujen järjestämisessä muodostui vuodenvaihteessa, kun hyvinvointialueuudistus astui voimaan ja sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät pois kunnan vastuulta. Käytännön kotouttamistoimia syksyllä 2022 oli koordinoitunut kunnan sosiaalitoimi. Ensimmäisen vuosipuoliskon 2023 ajan kunnan palveluksessa oli osa-aikainen kotouttamiskoordinaattori.

Toisella vuosipuoliskolla turvaututtiin neuvonta- ja ohjauspalveluissa Ylä-Savon maahanmuuttopalveluihin, johon Rautavaaran kunta oli liittynyt mukaan vuonna 2022 seitsemän muun kunnan kanssa. Käytännön tukea maahanmuuttajille tarjottiin osana kunnan peruspalveluja koulussa, varhaiskasvatuksessa sekä työllisyyspalveluissa. Työkoordinaattori teki aktiivista työtä yrityksiin päin ja useat paikalliset työnantajat ottivat ukrainalaiset hyvin vastaan järjestämällä mahdollisuuksia työkokeiluihin, joista osa johti myös varsinaiseen työllistymiseen.

Valtio korvasi Maahanmuuttoviraston kautta kunnalle tilapäistä suojelua saavien majoittamisesta ja muista vastaanottopalveluista tulleita kustannuksia. Nämä korvaukset saatiin väliaikaisen kuntamallin kautta, joka päättyi vuoden 2023 lopussa.

Vuoden 2023 lopussa Rautavaaralla oli 9 ukrainalaista, joista 8 haki kotikuntaa.

Elinkeinopalveluiden toteuma ja tunnusluvut

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2022 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2021 (%)
Toimintamenot	347 012	360 601	360 601	313 282	-13 589	-4 %	11 %
Toimintatulot	126 312	132 600	132 600	151 856	-6 288	-5 %	-17 %
Netto	220 700	228 001	228 001	161 426	-7 301	-3 %	37 %

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2023 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2021 (%)
Sisäiset menot	80 546	14 393	14 393	7 703	66 153	460 %	946 %
Sisäiset tulot							
Netto	80 546	14 393	14 393	7 703	66 153	460 %	946 %
Poistot							

Tunnusluvut netto	2021	2022	2023
Asukasluku	1513	1476	1425
Elinkeinopalvelut €/asukas	79	109	155

Elinkeinopalveluiden toteuma ja tunnusluvut Valtuustotason tavoitteet vuodelle 2023 oli laadittu elinvoimapalveluille. Taulukossa on näin ollen sekä elinkeinopalveluille että teknisille palveluille asetettuja tavoitteita.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori	Toteutuminen
Luontomatkailun kehittäminen			
Tavoite 1: Tiilikjärven kansallispuiston laajentumisen toteutuminen	Toimenpide 1: Aktiivinen kanssakäynti päättäjien kanssa. Yhteistyö metsähallituksen ja ympäristöministeriön kanssa.	Mittari 1: Toteutuuko (kyllä/ei)	Mittari 1: Kyllä. Lakimuutos ja sen myötä laajennus astui voimaan 1.6.2023.
Tavoite 2: Käyntikohteiden lukumäärä ja kumppanuuksien lukumäärä	Toimenpide 1: Nykyisten kumppanuuksien hyödyntäminen ja aktiivinen tiedottaminen mahdollisuuksista esim. lisalmi ja Tienoot yhteistyössä	Mittari 1: Kumppanuuksien lukumäärä (Visit Rautavaara, lisalmi ja tienoot ja vieruskunnat.	Mittari 1: Kunta mukana lisalmi ja tienoot sekä Kuopio-Tahko markkinoinnissa sekä osakkaana Pohjois-Savon Matkailu Oy:ssä.

Tavoite 3: Myytävien matkailupakettien lukumäärä	Toimenpide 2: Käyntikohteiden opasteiden ajantasaiseksi saattaminen.	Mittari 2: Opastettujen käyntikohteiden lukumäärä (liikenne- tai reittiopasteet)	Mittari 2: Uudet tienvarsioasteet Kiparille toteutui.
	Toimenpide 1: Matkailuyrittäjien avustaminen ja tiedonvaihto.	Mittari 1: Matkailupakettien määrä.	Mittari 1: Ei edesautettuja matkailupaketteja; matkailuhankkeiden päättösten viivästyminen.
	Toimenpide 2: Yrittäjien kartoitus, kuka voi tuottaa mitään palvelua	Mittari 2: Matkailupakettien määrä.	Mittari 2: Ei edesautettuja matkailupaketteja; matkailuhankkeiden päättösten viivästyminen.
	Toimenpide 3: Aktiivinen yhteistyö matkanjärjestäjien kanssa.	Mittari 3: Matkailupakettien lukumäärä.	Mittari 3: Ei edesautettuja matkailupaketteja; matkailuhankkeiden päättösten viivästyminen.

Paikkakunnalla käyvien viipymän pidentäminen

Tavoite 1: Matkailijoiden tyytyväisyyden parantaminen.	Toimenpide 1: Kunnan matkailun asiakaspalvelun parantaminen.	Mittari 1: Matkailukysely (arvostelu 1–5)	Mittari 1: Ei matkailukyselyä; matkailuhankkeiden päättösten viivästyminen.
Tavoite 2: Matkailutulojen kehittäminen.	Toimenpide 1: Aktiivinen somemarkkinointi.	Mittari 1: Mainosraportti	Mittari 1: Somemarkkinointia tehtiin aktiivisesti ja kustannustehokkaasti.
	Toimenpide 2: Palvelupakettien tuotteistaminen.	Mittari 2: Palvelupakettien lukumäärä.	Mittari 2: Ei edesautettuja matkailupaketteja; matkailuhankkeiden päättösten viivästyminen.

	Toimenpide 3: Yhteistyö yrittäjien kanssa	Mittari 3: Matkailun tulot/liikevaihto	Mittari 3: Yhteistyötä ja yhteismarkkinointia matkailuun tehty kunnan toimesta. Yritysten matkailutulot/liikevaihdot eivät kunnan tiedossa.
Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen			
Tavoite 1: Työttömien lukumäärän lasku.	Toimenpide 1: Vieraillaan yrityksissä ja pohditaan yhteistuumin työllistämismahdollisuuksia. Toimenpide 2: Työllisyysstrategian päivitys Toimenpide 3: Elinkeinotukien myöntäminen	Mittari 1: Lukumäärä Mittari 2: Kyllä / Ei Mittari 3: Lukumäärä vrt. Budjetti	Mittari 1: Yritysvierailuja 9 kpl. Mittari 2: Ei Mittari 3: Muita elinkeinotukia myönnettiin 8:lle yritykselle ja kesätyötukea 8:lle yritykselle
Tavoite 2: Elinvoimahankkeiden lukumäärä hyvällä tasolla.	Toimenpide 1: Hankeidointeja ns. Valmiiksi odottamaan hakukierroksia. Toimenpide 2: Aktiivinen vuoropuhelu yrittäjien ja yhdistyksien kanssa tarpeista.	Mittari 1: Hankkeiden lukumäärä Mittari 2: Hankkeiden lukumäärä	Mittari 1: 2 kpl v. -23 päättynyttä hanketta, 3 kpl v. -23 haettuja hankkeita, joista 2 kpl käynnistyi ja yksi jäi odottamaan päätöstä. Mittari 2: 2 kpl v. -23 päättynyttä hanketta, 3 kpl v. -23 haettuja hankkeita, joista 2 kpl käynnistyi ja yksi jäi odottamaan päätöstä.
Tavoite 3: Asiakastyytyväisyys hyvällä tasolla	Toimenpide 1: HVA vuokralaisena merkittävä, joten palvelualltiuteen panostetaan	Mittari 1: Asiakastyytyväisyyskysely	Mittari 1: Ei toteutunut. Asiakastyytyväisyyskyselyä ei pidetty.
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuin ympäristön kehittäminen ja markkinointi			

<p>Tavoite 1: Tonttimarkkinointiaineiston päivitys (Jokisuunniemi / Kipari / Saarela /Yhteismarkkinointi ?)</p>	<p>Toimenpide 1: Rakentamisvelvoitteen laiminlyöneiden tontin omistajien tonttien takaisinlunastus</p> <p>Toimenpide 2: Markkinointitoimiston kilpailutus ja aineiston laadinta</p> <p>Toimenpide 3: Mainoskampanjan lanseeraus</p> <p>Toimenpide 1: Vuokra-asuntojen pintaremontointi tarpeen mukaan, panostetaan viihtyvyyteen</p>	<p>Mittari 1: Lukumäärä (lunastettu / jäljellä)</p> <p>Mittari 2: Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 3: Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 1: Vuokra-asuntojen käyttöaste</p>	<p>Mittari 1: Ei toteutunut. Tonttien takaisinlunastus kesällä 2024.</p> <p>Mittari 2: Kyllä. Tonttimarkkinointiaineisto päivitetty vuoden vaihteessa.</p> <p>Mittari 3: Ei. Mainoskampanja siirtyi vuodelle 2024.</p> <p>Mittari 1: Tavoite ei toteudu nykyisellä asuntomäärällä ja kysynnällä.</p>
<p>Tavoite 2: Vuokra-asuntojen käyttöaste 90 %</p>	<p>Toimenpide 2: Toiminta kiinteistöstrategian mukaan, kun se valmistuu. Pohdittava, voidaanko vajaakäytöllä olevista kiinteistöistä luopua</p>	<p>Mittari 2: Kiinteistöstrategian noudattaminen</p>	<p>Mittari 2: Kiinteistöstrategia valmistuu keväällä 2024.</p>

Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä

<p>Tavoite 1: Pyritään auttamaan yhdistysten mahdollisuuksia hankehakuun</p>	<p>Toimenpide 1: Aktiivinen somemainonta</p> <p>Toimenpide 2: Hankehakujen tiedon välitys ja aktiivinen keskustelu/ideointi</p>	<p>Mittari 1: Yhdistysten hankkeiden lukumäärä.</p> <p>Mittari 2: Yhdistysten hankkeiden lukumäärä.</p>	<p>Mittari 1: Hankehauista on informoitu yhdistyksiä mm. kunnan some-kanavien kautta. Toteutettujen hankkeiden lukumäärästä ei tietoa kunnassa.</p> <p>Mittari 2: kts. yllä.</p>
<p>Tavoite 2: Yhdistyksien hyödyntäminen ylläpidossa / urakoinnissa</p>			

	<p>Toimenpide 1: Pohdintaan hankinnoissa, voisiko asia sopia yhdistysten hoidettavaksi</p> <p>Toimenpide 2: Ennakkokartoitus yhdistysten mahdollisuuksista tarjota erilaisia urakoita</p>	<p>Mittari 1: Yhdistyksiltä hankitut urakat/laskutus</p> <p>Mittari 2: Yhdistyksiltä hankitut urakat ja laskutus</p>	<p>Mittari 1: Yhdistyksiltä hankittu mm. Monitoimitalon iltavalvonta, urheilukentän kunnossapito.</p> <p>Mittari 2: kts. yllä.</p>
Kunta on hyvä paikka tehdä töitä			
<p>Tavoite 1: Elinvoiman palvelualueella pyritään hyvään tiedonvälitykseen ja avoimeen toimintaan</p> <p>Tavoite 2: Kollegaverkostojen kehittäminen</p>	<p>Toimenpide 1: Viikko/kuukausi/puolivuotispalaverikäytännöt</p> <p>Toimenpide 2: Korvaavan työn mallin käyttöä kehitetään.</p> <p>Toimenpide 1: Verkostoituminen koulutusten tai tapaamisten/tapahtumien kautta</p>	<p>Mittari 1: Työhyvinvointikyselyn tulos</p> <p>Mittari 2: Sairaspoissäilyt</p> <p>Mittari 1: Koulutuspäivien lukumäärä</p>	<p>Työhyvinvointikyselystä saadut tulokset loistavia.</p> <p>Mittari 1: Järjestetty yksi kokoontuminen lähialueen kollegojen kanssa.</p>
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun			
<p>Tavoite 1: Kiinteistöstrategian toimien toteuttaminen</p>	<p>Toimenpide 1: Alakoulurakennuksen purku</p> <p>Toimenpide 2: Monitoimitalon remontin loppuunsaattaminen</p>	<p>Mittari 1: Kyllä / Ei</p> <p>Mittari 2: Kyllä / Ei</p>	<p>Kyllä. Alakoulurakennuksen purku aloitettu 2023 ja valmistuu keväällä 2024.</p> <p>Kyllä. Remontti valmistui lokakuussa 2023.</p>

Tavoite 2: Vanhojen käytäntöjen kehittäminen	Toimenpide 3: Kiinteistöjen tarpeen mukainen remontointi	Mittari 3: Kiinteistöstrategia	Pintaremontointia tehty. Kiinteistöstrategia valmistuu keväällä 2024.
	Toimenpide 1: Vesihuoltolaitoksen vanhojen saatavien selvitys / perintä. Käytäntöjen yhdenmukaistaminen	Mittari 1: Saatavien summa euroina	Selvitys menossa, kaikkia ei tavoitettu. Maksusuunnitelmia tehty / teossa.
	Toimenpide 2: Vuokra-asuntojen vanhojen saatavien selvitys / perintä. Käytäntöjen yhdenmukaistaminen.	Mittari 2: Saatavien summa euroina	Selvitystä tehostettu. Yksi häätö maksamattomista vuokrista tehty, ei saatu yhteistyötä maksusuunnitteluun.
Tavoite 3: Tuulivoimahankkeiden edellytysten edistäminen	Toimenpide 1: Vuokrasopimusten käsittely	Mittari 1: Kyllä / Ei	Mittari 1: Meistä riippumattomista syistä hankkeita ei toteudu. Puolustusvoimat on torpannut tuulivoimahankkeet.
	Toimenpide 2: Osa-yleiskaavatyön edellytysten selvittäminen	Mittari 2: Kyllä / Ei	Mittari 2: kts. yllä.

Tekniset palvelut

Vastuhenkilö: tekninen johtaja

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2023

Teknisen toimen tehtävänä on tuottaa asumisen, kiinteistöjen ylläpidon, kunnallistekniikan ja ympäristönkäytön peruspalveluita. Teknisen toimen tulosaluetta johtaa tekninen johtaja ja omia vastualueitaan johtaa siivouspalvelupäällikkö sekä lupa- ja viranomaispalveluissa työnjohtaja/rakennustarkastaja.

Teknisen johtajan vaihtumisesta huolimatta pääosa hankkeista saatiin toteutettua. Tammikuun lopussa aloittanut tekninen johtaja irtisanoutui niin että työsuhde päättyi heinäkuun loppuun ja uusi tekninen johtaja aloitti virassa syyskuun alussa. Vaihdojen aikana rakennustarkastaja on toiminut vs. teknisenä johtajana sekä tammikuussa että elokuussa.

Hankkeista isoimpana Monitoimitalon IV-saneeraus toteutettiin vuonna 2023. Alakoulun ja opettajien asuntolan purkaminen aloitettiin joulukuussa 2023 ja jatkuu keväeseen 2024.

Rautavaaran kuntaan kohdistunut kyberhyökkäys aiheutti merkittävästi haittaa teknisten palveluiden sähköisen arkistoinnin tuhoutuessa. Kyberhyökkäyksen jälkitoimena on jouduttu myös uusimaan kaikki

tietoliikenneyhteydet kiinteistöillä. Vaikutusta pitkiksi jatkuneina käyttökatkoina mm. kiinteistöautomaatiikassa, kulunvalvonnassa ja kameravalvonnassa.

Tilinpäätöksessä suurin ylitys vuoden 2023 budjettiin nähden johtui pelastustoimen varallaolokorvausten kirjauksesta vuodelle 2023. Tekniseen toimeen kohdistunut osuus kirjauksesta oli noin 206 000 euroa.

Tekninen toimi ylitti tästä johtuen käyttötalouden budjetin noin 140 000 eurolla.

Siivouspalvelut

Vastuuhenkilö: siivouspalvelupäällikkö

Vuonna 2023 siivouspalvelut tuottivat ylläpito- ja perussiivous palveluita sisäisille asiakkaille sekä osaan hyvinvointialueelle vuokratuista kohteista. Ulkoiset myyntituotot olivat 16 469 euroa, sisältäen koulutuskorvauksen.

Toimitilahuoltajan tehtävän valittu aloitti toimitilahuoltajan ammattitutkinnon suorittamisen oppisopimuksella ja hän valmistuu vuoden 2024 aikana. Henkilöstövahvuus vuoden 2023 alusta on 4 htv + esihenkilö 0,86 htv, esihenkilö toimii myös työsuojelupäällikkönä, joten 0,14 htv kuuluu hallintopalveluihin. Sijaisuudet pystyttiin hoitamaan pääsääntöisesti sisäisin järjestelyin ja poissaolot olivat maltilliset.

Perustoiminnot siivouspalveluissa pysyivät entisen kaltaisina, kyberhyökkäys aiheutti sähköisiin järjestelmiin ja arkistointiin haittaa. Tältä osin toimintojen normalisointi on aiheuttanut merkittävästi lisätyötä.

Määrärahojen puitteissa hankittiin suunniteltua kalustoa ja huolehdittiin suunnitelmallisesta kohteiden puhtaudesta ja viihtyisyydestä sekä taattiin asiakkaille toimintaedellytyksiä kohteiden käyttöön.

Siivouspalvelut pysyivät vuodelle 2023 laaditussa budjetissa alittaen sen noin 450 eurolla.

Lupa- ja viranomaispalvelut

Vastuuhenkilö: rakennustarkastaja

Vuonna 2023 rakennusvalvonnassa käsiteltiin 28 kappaletta lupia ja ilmoituksia. Muutamien vuosien takaisesta "normaalista" lupamäärästä jäätii noin viidentoista luvan verran, jota selittää rakennuskustannusten nousu sekä maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen voimaan astuminen 2025 alkaen. Katselmuksia kertyi vuoden aikana 45 kappaletta.

Lupahakemusten määrän vähentymisestä johtuen toimintatuottoja kertyi noin 50 % budjetoidusta määrästä, vaikka tuotto-olettamaa pienennettiin jo vuodelle 2021. Tuottoon vaikuttaa merkittävästi myös se, millaisia rakennuksia vuoden mittaan luvilla käsitellään. Esimerkiksi rakennuslupien tuotot ovat suurempia kuin toimenpidelupien tai toimenpideilmoitusten. Lisäksi ICT-palvelut ylittivät noin 150 % budjetoidusta määrästä. ICT-palvelut koostuivat rakennusvalvontaohjelmiston päivittämisistä, jotka oli pakko suorittaa PHT- ja rakennusluokkien muutoksien vuoksi. Muilta osin toteuma oli lähes talousarvion mukainen. Toimintakuluja karsittiin muun muassa koulutuksista. Rakennusvalvonta ylitti sille varatun määrärahan noin 8000 euroa.

Ympäristönsuojelun tehtävät on ulkoistettu Kuopion ympäristönsuojelupalveluille. Kuopion ympäristönsuojelupalvelu hoiti tehtävät pääasiassa etätyöskentelyllä, tehtäviin kokonaisuudessaan oli varattu 1 päivä viikossa.

Ympäristölupapalvelollisia toimijoita Rautavaaralla oli vuoden 2023 alussa 16 kpl (kivenlouhimot- ja murskaamot, polttonesteenjakelu, eläinsuojat). Kolmeen eläinsuojatoimintaan otettiin yhteyttä valvontaohjelman mukaisesti. Näistä yksi eläinsuoja oli lopettanut toimintansa ja kaksi eläinsuojaa eivät nykyisen lainsäädännön mukaan ole lupapalvelollisia, joten niiden luvat voitiin raettaan.

Kivenlouhimoita ja -murskaamoita suunniteltiin tarkastettavan vuonna 2023 2 kohdetta, mutta niissä ei ollut toimintaa vuonna 2023. Tämä vuoksi niille ei voitu tehdä määräaikaistarkastusta.

Maa-aineslupia oli voimassa 15 kpl, joista 4 kpl tarkastettiin vuonna 2023. Maa-ainesoton lupavelvolliset ovat raportoineet Notto-järjestelmään.

Koskien auto- ja moottorialan yritysten jätehuoltoa koskevaa selvitystä tehtiin yksi tarkastus paikan päällä. Syksyllä 2023 taajamassa pidettiin ympäristökatselmus. Lisäksi valvottiin jätelautakunnan kanssa jätehuollon toteutumista.

Vesi- ja viemärlaitos

Vastuuhenkilö: tekninen johtaja

Rautavaaran kunnan vesilaitos toimitti asiakkailleen vuonna 2023 käyttövettä noin 124 m³ vuorokaudessa. Vuotuinen puhtaan veden pumppausmäärä oli noin 45 000 m³ ja jätevedenpuhdistamon käsittelemä jätevesimäärä oli noin 117 500 m³. Vesi- ja viemärlaitos toimi ympäristöluvan määrittelemissä päästörajoissa.

Jätevedenpuhdistamoa rasittaa keväisin ja syksyisin hulevesien määrä.

Vesilaitoksen vesimäärä on aiempiin vuosiin verrattuna hieman pienentynyt. Merkittävimpänä vaikuttajana siihen on se, että Rannankylän- ja Korpimäen vesiosuuskunnat liittyivät vuonna 2022 Vellikankaan vesiosuuskuntaan. Tämän muutoksen vuoksi myös Kiparin alueelle menee Vellikankaan vesiosuuskunnan vesi.

VESIHUOLLON TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto	230 019,55		249 333,95	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-64 479,04		-42 606,95	
Palvelujen ostot	-58 458,54	-122 937,58	-64 913,24	-107 520,19
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-32 879,57		-31 327,46	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-6 677,06		-11 435,40	
Muut henkilösivukulut	-1153,55	-40 710,18	-1117,11	-43 879,97
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-86 999,33		-86 800,12	
Liiketoiminnan muut kulut	-1815,36	-88 814,69	-2100,47	-88 900,59
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-22 442,90		9 033,20	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	3,33		6,32	
Korkokulut				
Korvaus peruspääomasta	-20 965,84		-20 965,84	
Muut rahoituskulut		-20 962,51		-20 959,52
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-43 405,41		-11 926,32	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-43 405,41		-11 926,32	

Tilakeskus

Vastuuhenkilö: tekninen johtaja

Tilakeskuksen tilahallinta- ja kunnossapitoyksiköt vastaavat kunnan rakennetusta kiinteistöomaisuudesta, toimitilajohtamisesta, teknisestä isännöinnistä, kiinteistöjen ja pihojen ylläpidosta sekä rakennusten kunnossapidosta.

Rautavaaran kunnan omistamista rakennuksista merkittävimmät ovat koulukeskus, monitoimitalo ja terveydenhuollon- ja pelastustoimen rakennukset, sekä päiväkodin tilat.

Tilakeskuksen alaisia tiloja vuokrataan sisäisenä vuokrauksena hallintokunnille ja ulkoisena vuokrauksena mm. Pohjois-Savon Hyvinvointialueelle. Vuokramääräisesti suurin asiakas on Pohjois-Savon Hyvinvointialue, jonka vuosittainen vuokramäärä ylittää miljoona euroa.

Tilikaudelle 2023 kunnan tyhjen vuokra-asuntojen määrä kasvoi edelleen ja vastikkeet näkyvät omalla kustannuspaikallaan. Vuonna 2023 myyntituottoja menetettiin tyhjen vuokra-asuntojen osalta lähinnä Rautaharjussa ja yläasteen opettajien asuntolassa joka vuoden 2023 lopussa laitettiin kylmilleen odottamaan jatkotoimia.

Isona kulueränä teknisen toimen käyttötaloudessa myös Rautavaaran Vuokratalot Oy:lle maksetut tyhjen asuntojen vuokratuki n. 75 900 €.

Vuonna 2023 aloitettu kiinteistöstrategian päivitystyö jatkuu kevääseen 2024. Valmistuessaan kiinteistöstrategia antaa hyvän pohjan päätöksenteolle kiinteistöjen hallintaan.

Teknisten palveluiden toteuma ja tunnusluvut

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2022 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2022 (%)
Toimintamenot	2 659 530	2 549 723	2 549 723	2 861 375	109807	4 %	-7 %
Toimintatulot	1 844 346	1 873 526	1 873 526	1 076 685	-29180	-2 %	71 %
Netto	815 184	676 197	676 197	1 784 690	138 987	21 %	-54 %

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2022 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2022 (%)
Sisäiset menot	408 270	398 666	398 666	580 390	9604	2 %	-30 %
Sisäiset tulot	1 135 692	971 908	971 908	2 264 246	163784	17 %	-50 %
Netto	-727 422	-573 242	-573 242	-1 683 856	-154 180	27 %	-57 %
Poistot	692 372	707 751	707 751	814 992			

Tunnusluvut netto	2021	2022	2023
Asukasluku	1513	1476	1425
Tekninen toimi €/asukas	1105	1208	572

Teknisten palveluiden valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2023

Valtuustotason tavoitteet vuodelle 2023 oli laadittu elinvoimapalveluille. Taulukossa on näin ollen sekä elinkeinopalveluille että teknisille palveluille asetettuja tavoitteita. Taulukko löytyy elinkeinopalvelut –kohdasta.

Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö: hyvinvoinnin palvelualuejohtaja

1.1.1.2 *Sivistystoimi*

Toiminnan kuvaus ja katsaus toimintavuoteen 2023

Hyvinvoinnin palvelualue tuottaa pääosin lakisääteisiä palveluita, mutta lisäksi myös muuta kunnan olennaista toimintaa ja ennalta ehkäisevää kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Hyvinvoinnin palvelualue koostuu koulutoimesta (sis. esi- ja perusopetus, lukio), varhaiskasvatustalouksista sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista (sis. kirjasto, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimet, etsivä nuorisotyö, vapaa sivistystyö ja hyte-työ). Hyvinvointipalveluihin kuuluu myös joukkoliikenne. Vastuualuejohtajina palvelualueella toimivat rehtori ja apulaisrehtori, päiväkodinjohtaja ja kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö.

Vuoden 2023 aikana tapahtui kolme merkittävää muutosta sivistystoimen hallinnossa. Kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattorin tehtävä muutettiin kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön toistaiseksi voimassa olevaksi viraksi. Hyvinvoinnin palvelualuejohtajan tehtävät liitettiin osaksi rehtorin tehtävää ja koulukeskukselle palkattiin tämän muutoksen myötä virka-apulaisrehtori. Hallinnossa tapahtui henkilöstömuutoksia, sillä sekä päiväkodin johtaja että kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö vaihtuivat kesä-syyskuussa 2023.

Hyvinvointialueen voimaantumisen myötä koulun oppilas- ja opiskeluhuollon järjestäminen siirtyi kunnalta hyvinvointialueelle. Tämä muutos heikensi merkittävästi oppilas- ja opiskeluhuollon resurssien määrää. Vuoden 2023 aikana koulukuraattori on ollut koululla tavattavissa 2pv/viikko, kouluterveydenhoitaja terveysasemalla 1pv/viikko. Lähipsykologia ei ole ollut lainkaan, eikä lapsilla ja nuorilla huoltajineen ole ollut mahdollisuutta kontaktoida psykologia lainkaan suoraan.

Hyvinvointialueelle siirtymisen myötä Servica alkoi tuottaa varhaiskasvatuksen sekä koulukeskuksen ruokapalvelut. Lisäksi hyvinvoinnin palvelualueelle siirtyi aikaisemmin perusturvan alle kuulunut vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta.

Sivistystoimi pysyi vuoden 2023 hyvin budjetissaan, sillä se alitti talousarvion –77 619,53 eurolla.

Koulutoimi

Vastuuhenkilö: rehtori

Koulukeskuksen henkilöstömäärässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuonna 2023. 1/-6/2023 koulukeskuksella toimi valmistavan opetuksen ryhmä, jossa opiskeli viisi oppilasta ja johon palkattiin määräaikainen luokanopettaja. 8/2023 alkaen ukrainalaisia oppilaita ei enää opiskellut Rautavaaran yhtenäiskoulussa. Lisäksi koulukeskuksella vakinaistettiin yksi koulunkäynninohjaajan tehtävä ja koululle palkattiin suunnitellusti virka-apulaisrehtori.

Lukion LUMA- ja KV-painotukset etenivät pääsääntöisesti suunnitelman mukaan. Erasmus+ avustusta ei haettu vielä vuoden 2023 aikana, mutta yhteinen opintojakso Metsäkartanon kanssa kirjattiin lukion opetussuunnitelmaan ja otettiin käyttöön 8/2023. Yhteistyötä Finest Futuren kanssa jatkettiin ja toiminnan myötä lukioon tuli kaksi ulkomaalaista opiskelijaa. Hyvinvointilautakunta perusti vuoden 2023 aikana lukioon lääketieteellis-luonnontieteellisen painotuslinjan, jolle on mahdollista hakea ensimmäisen kerran kevään 2024 yhteishaussa.

Vuoden 2023 alussa kilpailutettiin koulukyydit ja kunnan asiointiliikenne. Koulukyytien toimittajina on toiminut 1.8.2023 alkaen Rautavaaran Tilausajo Oy ja Notko Taksi Oy. Asiointikyydit 1.8.2023 alkaen on toimittanut Notko Taksi Oy.

Koulutoimi (ml. joukkoliikenne) alitti talousarvion -52 049,29 eurolla.

Varhaiskasvatus

Vastuhenkilö: päiväkodin johtaja

Vuonna 2023 varhaiskasvatuksen lapsimäärä pysyi edellisvuoden tasolla. Päiväkodissa lapsia oli vuoden aikana keskimäärin 20. Päiväkodissa työskenteli päiväkodinjohtajan lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi, kolme lastenhoitajaa ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Kotona työskenteleviä perhepäivähoitajia työskenteli kunnassa vuonna 2023 kaksi. Hoitolapsia heillä oli vuoden aikana 7–8.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuissa perheiden tulorajoja korotettiin 1.3.2023 lukien lainmukaisesti, mikä vähensi tuottoja varhaiskasvatusmaksuissa entisestään. Tuloraja korotuksen myötä varhaiskasvatusmaksuja maksettiin keskimäärin viidestä lapsesta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja perittiin noin 4 400 euroa. Varhaiskasvatuksen ostopalvelusopimuksia oli solmittuna Iisalmen, Sonkajärven ja Lapinlahden kanssa. Ostopalveluista tuottoja tuli noin 13 800 euroa.

Rautavaaran kunta solmi vuonna 2023 maksusitoumussopimuksen Kuopion kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden kanssa kahdesta lapsesta, josta menoja oli noin 9 900 €.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaaminen kokoaikaisesti oli mahdollista tuen uudistamiseen saadun valtionavustuksen vuoksi kesäkuun 2023 loppuun saakka. Elokuun 2023 alusta alkaen varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut on ostettu ostopalveluna, jonka yhteenlaskettu summa oli vuoden loppuun noin 20 500 €.

Varhaiskasvatus alitti talousarvion -24 887,88 eurolla.

Kulttuuri- ja vapaa-aika

Vastuhenkilö: kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Vuoden suurimpiin tapahtumiin kuului perinteisesti Tuttijuhla ja Rautavaarapäivät. Isojen tapahtumien lisäksi kunnan vapaa-aikaohjaaja järjesti vuoden aikana säännöllisesti toistuvia ja yksittäisiä tapahtumia. Erilaisia tapahtumia oli 42.

Rautavaarapäivät 30.6.–2.7.2023 oli vuoden isoin kunnan järjestämä tapahtuma. Osallistujien tyytyväisyyttä Rautavaarapäiviin selvitettiin internetissä olleella kyselyllä, jossa tapahtumalle pystyi antamaan arvosanan kouluasteikolla 4–10. Vastauksien keskiarvo oli 8,7 (mediaani 9,0), eli tapahtuma sai hyviä arvioita. Kiitosta tuli monipuolisesta ohjelmasta, musiikista ja taidetoiminnasta.

Kunnan lisäksi yhdistykset ottivat aktiivista roolia tapahtumien tuottamisessa. Rautavaaran kyläyhdistys järjesti 26.8.2023 kesäkauden päätösjuhlana Venetsialaiset. Ennen juhlaa vihittiin Rautavaaran karttatolppa paloaseman pihalla. Yhdistysten rooli tapahtumien tuottamisessa oli iso, ja myös kunnan omien tapahtumien tuottamisessa yhdistykset ovat mukana.

Liikuntatoimintaa kunnan alueella järjesti muutama aktiivinen yhdistys. Ohjauuspalkkioita saivat Ala-Luostan Maamiesseura (33 ohjauksetta), Rautavaaran Raiku (242 ohjauksetta), Rautavaaran nuorisosirkus (35 ohjauksetta) ja Koillis-Savon Sulka (113 ohjauksetta).

Rautavaaran nuorisopalvelut kokivat uudelleenjärjestelyjä. Etsivään nuorisotyöhön haettiin valtionavustusta, ja erityisnuorisotyöntekijän työajasta 50 % osoitettiin nuoriso-ohjaukseen ja 50 % etsivään nuorisotyöhön. Erityisnuorisotyöntekijän työ päätettiin vakinaistaa. Vakinaistettu erityisnuorisotyöntekijä aloitti työssään 1.1.2024.

Rautavaaran kunnankirjaston kävijämäärät kasvoivat aiemmista vuosista. Kirjastossa oli yhteensä 19 625 kävijää (14 273 vuonna 2022), joista omatoimijalla asioineita 2 462 (2 498 omatoimiasiakasta vuonna 2022). Kokonaislainauksien määrä oli 15 036 lainaa. Kirjaston kävijämäärien ja etenkin lastenkirjojen lainausmäärien nousua selittävät todennäköisesti vapaa-aikaohjaajan järjestämät satutunnit sekä Lukulumoa-hankkeen pitämät satutunnit. Kirjastossa järjestettiin myös näyttelyitä, joiden aiheina olivat esimerkiksi 1940-luku, nuket ja valokuvaus. Kirjaston isoin yksittäinen investointi oli ilmanlämpöpumpun hankkiminen.

Rautavaaran kunnan yhteistyö Kuopion kansalaisopiston kanssa jatkui ennallaan. Kurseja suunniteltiin 51, joista 41 toteutui. Kurseille osallistui yhteensä 335 opiskelijaa. Yksittäinen ihminen on voinut osallistua useammalle kurssille vuoden aikana. Toteutuneiden tuntien määrä pysyi ennallaan (ks. Taulukko Toteutuneet vos-tunnit) ja on palannut koronapandemiaa edeltävälle tasolle. Kasvun varaa olisi kuitenkin edelleen, sillä Rautavaara on valmistunut vuosittain tilaamaan Kuopion kansalaisopistolta 1 100 opetustuntia (toteutuneiden määrä 944).

Toteutuneet vos-tunnit

Vuosi	Rautavaara
2023	944
2022	934
2021	884
2020	717
2019	924

Kansalaisopiston tarjoamaan verkko-opetukseen on lisäksi osallistunut yksi rautavaaralainen. Lisäksi Rautavaaran kunta osti kansalaisopistolta kaksi tilauskurssia. Suomen alkeet ukrainalaisille -kurssille osallistui 15 opiskelijaa ja jatkokurssille seitsemän (7) ihmistä.

Kulttuuri ja vapaa-aika alitti talousarvion -682,36 eurolla.

Hyvinvointipalveluiden valtuustotason tavoitteiden toteutuminen 2023

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari tai indikaattori	Toteutuminen
Luontomatkailun kehittäminen			
Tavoite 1: Matkailun kehittämistä tuetaan järjestämällä tapahtumia yhteistyössä yhdistysten kanssa sekä paikallisille että matkailijoille	Toimenpide 1: Tapahtumien järjestäminen	Mittari 1: Toteutuneiden tapahtumien lukumäärä / palautteen keskiarvo	Toteutuneet tapahtumat: 42 Palautteen keskiarvo: Numeerinen palaute kerätty vain Rautavaara-päiviltä, ka 8,7.
Paikkakunnalla käyvien viiptymän pidentäminen			
Tavoite 1: Tapahtumat tukevat viiptymän pidentymistä	Toimenpide 1: Tarkastellaan voisiko tapahtumien ajallista kestoä pidentää	Mittari 1: Tapahtumien lukumäärä ja ajallinen kesto	Mittari 1: Tapahtumien määrä: 42 Tapahtumien kesto: 1-4 vuorokautta

Tavoite 2: Tilapäistä hoitoa varhaiskasvatukseen ja hyödynnetään aiempaa enemmän	Toimenpide 2: Tilapäistä hoitoa tarjotaan ja markkinoidaan ulkopaikkakuntalaisille	Mittari 2: Tilapäisen hoidon määrä	Mittari 2: Tilapäistä hoitoa käyttänyt kaksi perhettä
Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen			
Tavoite 1: Tuetaan yrityksiä ja työntekijöitä tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta, perusopetusta sekä lukiokoulutusta	Toimenpide 1: Markkinoidaan olemassa olevia varhaiskasvatuspalveluita ja koulutusta	Mittari 1: Viestintää tehty kyllä / ei	Viestintää on tehty. Viestintäkuukaudet jaettu koulun, varhaiskasvatuksen ja kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen kesken
Tavoite 2: Paikkakunnan yritysten huomioiminen hankinnoissa	Toimenpide 1: Pienhankinnat paikallisilta yrityksiltä, mikäli hinnat eivät poikkea suuresti muusta tarjonnasta. Toimenpide 2: Paikalliset yritykset huomioidaan kilpailutuksissa kunnan hankintaohjeen mukaisesti.	Mittari 1: Paikallisilta yrityksiltä tehdyt ostot suhteessa ostojen kokonaismäärään. Mittari 2: Paikalliset yritykset huomioitu kilpailutuksissa esimerkiksi markkinavuoropuhelun muodossa kyllä/ei	Mittari 1: Toteutui. Pienhankinnat ja ostot tehty Rautavaaralla, kun se on ollut mahdollista. Mittari 2: Toteutui. Isona kilpailutuksena koulu- ja asiointikyydit, joiden aikana pidetty kaksi markkinavuoropuhelua. Hankinta toteutettu Sansian kautta, kilpailutuksen voitti kaksi rautavaaralaista yritystä.
Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuin ympäristön kehittäminen ja markkinointi			
Tavoite 1: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen	Toimenpide 1: Nuorisotyön tarpeiden (toiminta & tilat) selvitys ja toiminnan kehittäminen	Mittari 1: Nuorisotyöllä on vakiintunut toiminta ja tilat toiminnalle, nuorisotyön määrä on lisääntynyt kunnassa	Mittari 1: Toteutui. Nuorisotila auki 2–3 kertaa viikossa. Nuorisotyön määrä on lisääntynyt.
	Toimenpide 2: Liikunnallisen elämäntavan hyötyjen esiin tuominen sekä koulun	Mittari 2: Kouluterveyskysely, MOVE-mittausten tulokset, koulun kerhojen sekä niihin osallistuvien lasten ja nuorten määrä	Mittari 2: Toteutui. Kouluterveyskyselyyn ja MOVE-mittauksiin on osallistuttu. Tulokset koostettu ja esitelty oppilashuoltotyöryhmäl

	harrastustoiminnan näkyvyyden lisääminen		le 1/2024, jatkokäsittely 3/2024. Kooste tuloksista johtoryhmälle 2/2024 ja hyvinvointilautakuntaan 3/2024. Koulun kerhoja järjestetty 8, osallistuneita lapsia noin 40–45. Valtaosa osallistuneista on alakoulun oppilaita.
	Toimenpide 3: Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen koulukeskuksella,	Mittari 3: Aiheeseen liittyvien koulutusten järjestäminen, kiusaamiseen puuttumisen mallin päivittäminen, koulukohtaisen kiusaamiskyselyn toteuttaminen ja sen pohjalta toimenpiteiden suunnittelu	Mittari 3: Toteutui. Yksi aiheeseen liittyvä VESO-koulutus (3 h+ 3 h) pidetty koulukeskuksella keväällä 2023. Kiusaamiskysely järjestetty alakoululaisille, yläkoululaisille ja lukiolaisille kiusaamiseen puuttumisen ja ehkäisyn mallin päivityksen aikana. Kiusaamiseen puuttumisen ja ehkäisyn malli päivitetty ja KiVA-koulu otettu käyttöön. Vanhemmille suunnattu Selvitään kiusaamisesta-vanhempainilta pidetty (MLL, Sanni Vaskinen).
Tavoite 2: Liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen kuntalaisten keskuudessa	Toimenpide 1: Markkinoidaan ja kehitetään liikuntapaikkoja	Mittari 1: Viestinnällisen näkyvyyden määrä (some- ja muu markkinointi), liikuntapaikkarakentamisen vuosikello, liikunnan TEA-viisariarvojen nostaminen	Mittari 1: Toteutui osittain. Viestinnällinen näkyvyys on ollut aktiivista, vuosikellon rakentaminen tapahtunut vasta 2/2024.

<p>Toimenpide 2: Vapaa-aikatoiminnan kehittäminen kuntalaisten toiveiden mukaisesti</p>	<p>Mittari 2: Vapaa-aikakysely toteutettu ja 1-2 kehittämiskohdetta valittu kyselyn perusteella</p>	<p>Liikunnan TEA-viisariarvot ovat laskeneet, eli tavoite ei toteutunut. Vuosi 2020 43, vuosi 2022 23. Nousua vain kohdissa seuranta ja tarveanalyysi sekä voimavarat.</p> <p>Mittari 2: Toteutui. Kysely toteutettu keväällä 2023 ja valittu kehittämiskohteeksi seuraavat:</p>
---	---	--

Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä

<p>Tavoite 1: Vahvistetaan yhdistysten ja kunnan yhteistyötä hyte-työssä</p>	<p>Toimenpide 1: Hyte-ryhmän vakiinnuttaminen</p> <p>Toimenpide 2: Yhteisöiltojen toteuttaminen</p> <p>Toimenpide 3: Yhdistysten sekä koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön kehittäminen</p>	<p>Mittari 1: Hyte-ryhmän tapaamisten määrä</p> <p>Mittari 2: Yhteisöiltoja toteutettu, määrä</p> <p>Mittari 3: Toiminnan mahdollisuuksia on/ei ole kartoitettu, vierailujen ja uusien toimintatapojen määrä (esimerkiksi sirkus päiväkodilla)</p>	<p>Mittari 1: Tapaamisia järjestetty kolme.</p> <p>Mittari 2: Yhteisöiltoja järjestetty kaksi.</p> <p>Mittari 3: Toiminnan mahdollisuuksia on kartoitettu 11/2023 pidetyssä yhteisöillassa. Vierailuja ei ole vuoden 2023 aikana toteutunut, mutta ideoita yhteistyölle on löytynyt.</p>
--	--	--	--

Kunta on hyvä paikka tehdä töitä

<p>Tavoite 1: Toimintatapojen yhtenäistäminen entisestään</p>	<p>Toimenpide 1: Yhteisten toimintatapojen kertaaminen ja noudattaminen, johtamisen laatuun panostaminen</p>	<p>Mittari 1: Hyvinvoinnin palvelualueena on osallistuttu esihenkilötapaamisiin ja edistetään samalla toimintatapojen yhtenäistämistä</p>	<p>Toteutui.</p>
<p>Tavoite 2: Palvelu- ja vastualuejohtajien osaamisen kehittäminen ja</p>	<p>Toimenpide 1: Mahdollistetaan hallinnollisen osaamisen kehittäminen koulutusten muodossa</p>	<p>Mittari 1: Jokainen palvelualueen esihenkilö on käynyt vähintään kahdessa hallintoon liittyvässä koulutuksessa</p>	<p>Mittari 1: Toteutui.</p>

työntekijöiden osallistaminen työpaikan ja -hyvinvoinnin kehittämiseen	Toimenpide 2: Selvitetään kollegiaalisten verkostojen olemassaoloa ja osallistutaan niihin Toimenpide 3: Pidetään kehityskeskusteluja, joissa keskustellaan työpaikan kehittämisestä	Mittari 2: Kollegiaalsiin verkostoihin osallistumisen määrä Mittari 3: Kehityskeskusteluja pidetty ja niiden pohjalta tehty yksikkökohtaista kehittämistyötä	Mittari 2: Toteutui. Jokainen palvelualueen esihenkilö on osallistunut vähintään yhden verkoston toimintaan. Mittari 3: Toteutui.
Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun		kuntakonsernin vuosikate positiivinen + taseessa ylijäämää	
Tavoite 1: Toiminnan kehittämisessä otetaan huomioon kuntalaisten mielipiteitä ja toiveita	Toimenpide 1: Kyselyjen toteuttaminen (vapaa-aika, koulu, varhaiskasvatus) Toimenpide 2: Koulun välituntipiha/puistoalueen kehittäminen lapsia ja nuoria osallistaen	Mittari 1: Kyselyt toteutettu ja otettu huomioon taloudellisessa toiminnassa Mittari 2: Kehittämisessä on käytetty osallistavaa budjetoitua ja lapset ja nuoret sekä perheet ovat päässeet vaikuttamaan hankintoihin	Mittari 1: Toteutui. Jokaisessa palvelualueen toimintayksikössä on toteutettu vähintään yksi kysely. Mittari 2: Toteutui. Investointina puistoon/välituntialueelle katokset (toteutunut 2023) sekä kiipeilyteline (toteutuu 2024).
Tavoite 2: Päättäjät vuorovaikutuksessa eri osastojen kanssa	Toimenpide 1: Kutsutaan lautakuntia vierailuille yksiköihin	Mittari 1: Vierailuja toteutettu kyllä/ei	Mittari 1: Ei toteutunut. Kutsu on esitetty yksittäisen kerran, mutta lautakuntia ei ole pyydetty aktiivisesti vierailulle.

Sivistystoimen toteuma ja tunnusluvut

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2022 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2022 (%)
Toimintamenot	3 069 886	3 079 213	3 079 213	2 610 629	-9 327	0 %	18 %
Toimintatulot	708 863	658 341	658 341	603 832	50 522	8 %	17 %
Netto	2 361 023	2 420 872	2 420 872	2 006 797	-59 849	-2 %	18 %

	TP 2023 (€)	TA 2023 (€)	Muutettu TA 2023 (€)	TP 2022 (€)	Poikkeama Muut. TA (€)	Poikkeama Muut. TA (%)	Poikkeama TP 2022 (%)
Sisäiset menot	678 388	582 533	582 533	756 245	95 855	16 %	-10 %
Sisäiset tulot							
Netto	678 388	582 533	582 533	756 245	95 855	16 %	-10 %
Poistot	15 472	14 288	14 288	19 644			

TUNNUSLUVUT NETTO	2021	2022	2023
Perusopetus €/oppilas	7 914	8 418	10 633
Lukio €/oppilas	12 715	11 701	14 556
Hyvinvointi €/asukas	1 331	1 360	1 657

Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Toteutumisvertailusta tulee käydä ilmi määrärahat ja tuloarviot, toteutuneet menot ja tulot sekä niiden erotus (toimintakate/netto). Alkuperäinen talousarvio ja siihen tehdyt hyväksytyt muutokset esitetään erikseen. Poikkeamana esitetään muutetun talousarvion ja toteutuman erotus. Euromääräisen poikkeaman lisäksi poikkeama voidaan esittää suhteellisena osuutena. Toteutumisvertailussa tehdään selkoa merkittävien poikkeamien syistä. Toteutumisvertailussa voidaan esittää myös muita olennaisia perustelutietoja, kuten kertaluonteisten erien vaikutus talousarvion toteutumiseen.

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Toimintakatteen ennakoitua huonompaan tulokseen on vaikuttanut pakollinen varaus pelastustoimen henkilöstön varallaolokorvausten maksuun tuomioistuinten päätösten mukaisesti, jonka yhteismäärä on 323 000 euroa. Tämä vaikutti myös teknisen toimen budjettiin ja tehdyn varauksen johdosta tekninen toimi ylitti budjettinsa 138 987 eurolla.

Sivistystoimi alitti alkuperäisen talousarvionsa 59 849 eurolla. Elinkeinopalvelut taasens pääsivät budjettinsa alle lähes 7 301,56 euroa onnistuneilla rahoitushauilla ja ulkopuolisella hankerahoituksella. Hallintopalvelut alittivat muutetun budjettinsa 57 703,89 eurolla.

Budjetin tuloslaskelmaosa toteutui pääsääntöisesti ennakoitua paremmin muutokset huomioiden, ja kunnan tulos olisi ollut ylijäämäinen ilman varallaolokorvausvarausta sekä kuntaan kohdistuneen kyberhyökkäyksen aiheuttamia ennakoimattomia kustannuksia.

	Alkuperäinen TA	Muutettu TA	Toteutuma 2023	Poikkeama TA-TP
Toimintatulot	2 722 867	2 722 867	2 772 466	49 599
Myyntitulot	872 673	872 673	900 448	27 775
Maksutulot	44 795	44 795	33 204	-11 591
Tuet ja avustukset	248 985	248 985	304 692	55 707
Muut toimintatulot	1 556 414	1 556 414	1 534 122	-22 292
Valmistus omaan käyttöön				
Toimintamenot	-6 843 070	-6 913 070	-6 976 778	-63 708
Henkilöstömenot	-3 553 290	-3 578 290	-3 470 004	108 286
Palvelujen ostot	-2 032 445	-2 077 445	-2 271 319	-193 874

Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-837 750	-837 750	-793 365	44 385
Avustukset	-177 600	-177 600	-179 761	-2 161
Muut toimintamenot	-241 985	-241 985	-262 329	-20 344
Toimintakate	-4 120 203	-4 190 203	-4 204 312	-14 109
Verotulot	3 862 000	3 862 000	3 769 895	-92 105
Valtionosuudet	904 979	904 979	927 781	22 802
Rahoitustulot ja -menot:	128 000	242 086	170 808	-71 278
Korkotulot	10 000	10 000	68 920	58 920
Muut rahoitustulot muilta	239 000	353 086	352 265	-821
Korkomenot	-120 000	-120 000	-132 726	-12 726
Muut rahoitusmenot	-1 000	-1 000	-117 651	-116 651
Vuosikate	774 776	818 862	664 172	-154 690
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-748 445	-748 445	-737 417	11 028
Arvonalentumiset				0
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				0
Tilikauden tulos	26 331	70 417	-73 245	-143 662
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	26 331	70 417	-73 245	-143 662

Verotulojen erittely:	Toteutuma 2022	Alkuper. TA2023	Muutettu TA 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Verotulot yhteensä	6 677 371	3 862 000	3 862 000	3 769 895	-92 105
Kunnan tulovero	3 875 324	1 920 000	1 920 000	1 999 055	79 055
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 327 765	1 479 000	1 479 000	1 284 511	-194 489
Kiinteistövero	474 282	463 000	463 000	486 329	23 329
Muut verotulot					0
	Tulovero%	Tuloverokertymä	Muutos%		
Verovuosi 2018	22,00	3 760 021	1,63		
Verovuosi 2019	22,00	3 740 014	-0,54		
Verovuosi 2020	22,00	3 673 690	-1,78		
Verovuosi 2021	22,00	3 738 547	1,76		

Verovuosi 2022	22,00	3 875 324	3,66		
Verovuosi 2023	9,36	1 999 055	-48,42		
Kiinteistöveroprosentit:	2019	2020	2021	2022	2023
Yleinen	1,03	1,23	1,23	1,23	1,23
Vakituinen asunto	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
Muu kuin vak. asunto	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
Rakentamaton rakennuspaikka	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Kiinteistöverokertymä	436 958	421 477	459 822	474 282	486 329
Yhteisöverokertymä	1 447 118	1 706 401	2 511 551	2 327 765	1 284 511
Valtionos. ja verotulomen.korv.	Toteutuma 2022	Alkuper. TA2023	Muutettu TA 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama
Valtionosuudet yhteensä	8 418 754	904 979	904 979	927 781	22 802
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	7 009 931	419 302	419 302	424 712	5 410
Hark.var. valt.os. korotus Opetus- ja kultt.toimen muut	159 381	105 677	105 677	127 036	21 359
Verotulomenetysten korvaus	1 249 442	380 000	380 000	376 033	-3 967

Investointien toteutuminen

Investointiosan toteutuminen esitetään hankkeittain tai hankeryhmittäin vastaavalla tavalla kuin talousarviossa. Kustannusarvioon ja sen muutokseen sisällytetään kaikki valtuuston hyväksymät muutokset, myös talousarviovuotta aikaisemmin tehdyt muutokset.

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN	Kustannusarvio	Toteutuma 2022	Alkuper. TA2023	Muutettu TA2023	Toteutuma 2023	Poikkeama TA-TP
Kunnanhallitus						
Tonttien myynti						
Menot						
Tulot		11 960	10 000	10 000	5 600	-4 400
Netto		11 960	10 000	10 000	5 600	-4 400
Lämpöliittymismaksut						
Menot		13 800	13 200	13 200	5 500	7 700
Tulot						
Netto		13 800	13 200	13 200	5 500	7 700

Jokisuunniemen sähköliittymä					
Menot		15 000	15 000	4 250	10 750
Tulot					
Netto		15 000	15 000	4 250	10 750
Osakkeiden hankinta					
Menot	5 000	0	2 850	3 850	-1 000
Tulot		0	0	12 850	12 850
Netto	5 000	0	2 850	9 000	11 850
Monetran osakkeiden hankinta					
Menot		3 000	3 000	2 280	720
Tulot					
Netto		3 000	3 000	2 280	720
Virastotalon LAN ja Wlan uus.					
Menot		15 000	15 000	0	15 000
Tulot					
Netto		15 000	15 000	0	15 000
Tietokonehank. hallinto					
Menot	14 422	16 000	16 000	5 455	10 545
Tulot					
Netto	14 422	16 000	16 000	5 455	10 545
Toimisto-ohjelmien päivitys					
Menot	2 500				
Tulot					
Netto	2 500				
Metsäliitto osuusk. jäsenyys					
Menot (koroista)	136	1 150	1 150	0	1 150
Tulot					

	Kustannus- arvio	Toteutuma 2022	Alkuper. TA2023	Muutettu TA2023	Toteutuma 2023	Poikkeama TA-TP
Netto		136	1 150	1 150	0	1 150
Ajoneuvoinvestoinnit						
Menot		10 227				
Tulot						
Netto		10 227				
Saarelan silta						
Menot			20 000	20 000	3 015	16 985
Tulot						
Netto			20 000	20 000	3 015	16 985
Katuverkko/valaistuksen rak.						
Menot		0	20 000	20 000	21 108	-1 108
Tulot						
Netto		0	20 000	20 000	21 108	-1 108
Liikuntapaikat Jääkiekkok.						
Menot		9 479				
Tulot		1 800				
Netto		7 679				
Välituntialueen/puiston uudist.						
Menot			15 000	15 000	19 738	-4 738
Tulot						
Netto			15 000	15 000	19 738	-4 738
Julkinen käyttöomaisuus						
Kiparin näköalatorni						

Menot	99 703				
Tulot	36 893				
Netto	62 810				
Kiparin ulk.a ja Jokisuunniemi					
Menot	0	30 000	30 000	8 689	21 311
Tulot					
Netto	0	30 000	30 000	8 689	21 311
Kaavateiden suunn. ja per.korj.					
Menot	0	10 000	10 000	2 390	7 610
Tulot					
Netto	0	10 000	10 000	2 390	7 610
Monitoimitalon sadevesij.					
Menot	205 395	370 000	370 000	326 575	43 425
Tulot	0	40 000	40 000	41 900	1 900
Netto	205 395	330 000	330 000	284 675	45 325
Päiväkodin wc-remontti					
Menot	7 677				
Tulot					
Netto	7 677				
Kirjaston valaisimien uusinta					
Menot	10 740				
Tulot					
Netto	10 740				
Huoneistojen muutt. esteett.					
Menot	9 959	55 000	55 000	14 682	40 318
Tulot					
Netto	9 959	55 000	55 000	14 682	40 318

	Kustannus- arvio	Toteutuma 2022	Alkuper. TA2023	Muutettu TA2023	Toteutuma 2023	Poikkeama TA-TP
Kiinteistöjen sisäilm.laadun par.						
Menot		0	15 000	15 000	14 536	464
Tulot						
Netto		0	15 000	15 000	14 536	464
Koulutoimen AV-laittehankinnat (tietok.v21)						
Menot		5 625				
Tulot						
Netto		5 625				
Koulun kotitalousluokan kalustoh.						
Menot		747				
Tulot						
Netto		747				
Päiväkodin kaappisängyt						
Menot			13 500	13 500	5 796	7 704
Tulot						
Netto		0	13 500	13 500	5 796	7 704
	Kustannus- arvio	Toteutuma 2022	Alkuper. TA2023	Muutettu TA2023	Toteutuma 2023	Poikkeama TA-TP
VESIHUOLLON TASEYKSIKKÖ						
Viemäriverkostojen uus.						
Menot	50 000	7 077	30 000	30 000	5 676	24 324
Tulot						
Netto	50 000	7 077	30 000	30 000	5 676	24 324

Ylävesisäiliön kattoremontti						
Menot	771					
Tulot						
Netto	771					
Vesi- ja viemäriinjojen digitointi						
Menot		10 000	10 000	5 347	4 653	
Tulot						
Netto		10 000	10 000	5 347	4 653	
Jokisuunniemen ja Kiparin tonttien infra						
Menot		20 000	20 000	0	20 000	
Tulot						
Netto		20 000	20 000	0	20 000	
Kiinteistösulkujen uusinta						
Menot	10 887	10 000	10 000	9 649	351	
Tulot						
Netto	10 887	10 000	10 000	9 649	351	
Kaikki yhteensä						
Menot	414 145	681 850	684 700	458 536	226 164	
Tulot	50 653	50 000	50 000	60 350	10 350	
Netto	363 492	631 850	634 700	398 186	215 814	

Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan, miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulo-rahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan.

Rahoitusosa sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma- ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Näitä viimeksi mainittuja eriä ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

	Talousarvio 2023	Muutettu TA	Toteutuma 2023	Poikkeama TA-TP
Toiminnan rahavirta				

Tulorahoitus	774 776	818 862	889 736	70 874
Vuosikate	774 776	818 862	664 172	-154 690
Satunnaiset erät				0
Tulorahoituksen korjauserät			225 564	225 564
Investointien rahavirta	-631 850	734 700	-404 536	-1 139 236
Investointimenot	-681 850	684 700	-458 536	-1 143 236
Rahoitusosuudet investointimen.	40 000	40 000	41 900	1 900
Pysyvien vast. hyödykk. luov.tulot	10 000	10 000	12 100	2 100
Toiminnan ja investointien rahavirta	142 926	1 553 562	485 200	-1 068 362
				0
Rahoituksen rahavirta				0
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset				0
Antolainasaamisten vähennykset				0
Lainakannan muutokset	-941 266	-941 266	-941 266	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-941 266	-941 266	-941 266	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys				0
Lyhytaikaisten lainojen vähennys				0
Oman pääoman muutokset				0
Muut maksuvalmiuden muutokset	135 014	135 014	169 626	34 612
Vaikutus maksuvalmiuteen	-663 326	747 310	-286 440	-1 033 750

Antolainasaamisten lisäyksiä muille ovat kunnan myöntämät lainat muille kuin liikelaitoksille. Antolainasaamisten vähennyksiä ovat antolainojen lyhennykset kunnalle tilikauden aikana.

Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinnut niitä. Pitkäaikaisten lainojen vähennys osoittaa, kuinka paljon lainoja on lyhennetty tilivuoden aikana. Toteutumisessa erät esitetään bruttona vaikka, valtuusto olisi talousarviossa hyväksynyt pitkäaikaisten lainojen erotuksen sitovana eränä. Lyhytaikaisten lainojen muutos osoittaa lyhytaikaisten lainojen lisäyksen ja vähennyksen.

Kuntayhtymässä oman pääoman lisäyksiä ovat lisäksi jäsenkunnan tai -kuntayhtymän maksama pääomasijoitus kuntayhtymään. Oman pääoman ehtoinen sijoitus voi olla peruspääoman korotusta tai lisäsijoitus oman pääoman muuhun erään, esimerkiksi sijoitusrahastoon. Oman pääoman vähennyksiä ovat pääoman palautukset (peruspääomaosuuden tai sijoitusrahaston pääomaosuuden palautus) jäsenkunnalle.

Vaikutus maksuvalmiuteen -erä esitetään toteutumisvertailussa summattuna yhdellä rivillä, jos näin on menetelty myös talousarviossa. Tähän erään sisältyy eriä, joiden muutoksia on talousarviossa vaikea arvioida, mm. toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

YHTEENSÄ	8 586	76	8 659	8 628	31	7 923	114	8 037	8 274
----------	-------	----	-------	-------	----	-------	-----	-------	-------

2 Tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja -tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	900 448,20		857 957,42	
Maksutuotot	33 203,96		513 813,28	
Tuet ja avustukset	304 691,77		385 656,59	
Muut toimintatuotot	<u>1 534 121,61</u>	<u>2 772 465,54</u>	<u>1 050 316,94</u>	<u>2 807 744,23</u>
Valmistus omaan käyttöön				
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-2 798 105,77		-5 676 639,84	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-607 829,67		-1 396 459,22	
Muut henkilösivukulut	-64 068,99		-186 056,93	
Palvelujen ostot	-2 271 318,45		-7 267 964,50	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-793 365,25		-973 811,95	
Avustukset	-179 760,74		-456 019,90	
Muut toimintakulut	<u>-262 328,72</u>	<u>-6 976 777,59</u>	<u>-255 491,16</u>	<u>-16 212 443,50</u>
		-4 204 312,05		-13 404 699,27
Toimintakate				
Verotulot		3 769 895,45		6 677 371,01
Valtionosuudet		927 781,00		8 418 754,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	68 919,75		71 429,73	
Muut rahoitustuotot	352 264,61		352 035,30	
Korkokulut	-132 725,81		-44 917,60	
Muut rahoituskulut	<u>-117 650,96</u>	<u>170 807,59</u>	<u>-1 536,46</u>	<u>377 010,97</u>
Vuosikate		664 171,99		2 068 436,71
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-737 416,76		-869 085,89	
Arvonalentumiset	<u>0,00</u>	<u>-737 416,76</u>	<u>0,00</u>	<u>-869 085,89</u>
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset kulut				
Tilikauden tulos		-73 244,77		1 199 350,82
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-73 244,77		1 199 350,82

Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	664 171,99		2 068 436,71	
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät	225 563,79	889 735,78	-5 376,00	2 063 060,71

Investointien rahavirta

Investointimenot	-458 535,67		-414 145,33	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	41 900,00		38 693,00	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	12 100,00	-404 535,67	11 960,00	-363 492,33
		485 200,11		1 699 568,38

Toiminnan ja investointien rahavirta

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Antolainasaamisten vähennykset		0,00		0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-941 266,00	-941 266,00	-1 436 966,00	-1 436 966,00
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut.	6 517,06		-10 054,27	
Saamisten muutos	639 164,61		-40 904,12	
Korottomien velkojen muutos	-476 055,68	169 625,99	373 340,45	322 382,06
Rahoituksen rahavirta		-771 640,01		-1 114 583,94
Rahavarojen muutos		-286 439,90		584 984,44
Rahavarat 31.12.	2 767 835,94		3 054 275,84	
Rahavarat 1.1.	3 054 275,84	-286 439,90	2 469 291,40	584 984,44

Tase**Kunnan tase**

VASTAAVAA	2023	2022 VASTATTAVAA	2023	2022
A PYSYVÄT VASTAAVAT		A OMA PÄÄOMA		
I Aineettomat hyödykkeet		I Peruspääoma	7 499 014,23	8 395 492,37
Aineettomat oikeudet	2 461,75	II Arvonkorotusrahasto		
Muut pitkävaikutteiset menot	81 217,08	III Muut omat rahastot		
Ennakkomaksut	3 014,80	IV Edell. tilikausien ylijäämä	9 773 422,83	8 574 072,01
	86 693,63	V Tilikauden yli-/alijäämä	-73 244,77	1 199 350,82
			17 199 192,29	18 168 915,20
II Aineelliset hyödykkeet		B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Maa- ja vesialueet	2 661 022,65	C PAKOLLISET VARAUKSET		
Rakennukset	11 436 250,68	Muut pakolliset varaukset	522 418,00	300 000,00
Kiinteät rak. ja laitteet	1 287 755,00			
Koneet ja kalusto	46 103,83	D. TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	55 210,55	Lahjoitusrahastojen pääomat	63 064,49	59 657,95
	15 486 342,71	Muut toimeksiantojen pääomat	3 158,80	
			66 223,29	59 657,95
III Sijoitukset		E VIERAS PÄÄOMA		
Osakkeet ja osuudet	2 734 268,05			
Muut lainasaamiset	185 450,03			
Muut saamiset	68 999,47			
	2 988 717,55			

B TOIMEKSIANTOJEN VARAT			I Pitkäaikainen		
			Lainat rahoitus- ja		
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	vakuutuslaitoksilta		
Lahjoitusrah. erityiskatteet	<u>9 797,82</u>	<u>9 749,54</u>	Siirtovelat	<u>5 033 239,71</u>	<u>5 539 322,71</u>
	9 797,82	9 749,54		5 033 239,71	5 539 322,71
C VAIHTUVAT VASTAAVAT			II Lyhytaikainen		
I Vaihto-omaisuus			Lainat rahoitus- ja		
			vakuutuslaitoksilta	506 083,00	941 266,00
II Saamiset			Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Pitkäaikaiset saamiset	2 120 724,09	2 255 738,61	Saadut ennakot	29 739,00	128 111,00
Myyntisaamiset	0,00	0,00	Ostovelat	423 688,96	642 000,11
			Muut velat/Liittymismaksut ja		
Lainasaamiset	0,00	0,00	muut	55 975,74	124 145,10
Muut saamiset	2 120 724,09	2 255 738,61	Siirtovelat	<u>460 979,73</u>	<u>1 020 418,97</u>
Siirtosaamiset	0,00	0,00		1 476 466,43	2 855 941,18
Lyhytaikaiset saamiset	837 427,98	1 341 578,07	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>24 297 539,72</u>	<u>26 923 837,04</u>
Myyntisaamiset	425 772,73	474 275,23			
Muut saamiset	167 046,74	223 938,17			
Siirtosaamiset	<u>244 608,51</u>	<u>643 364,67</u>			
	2 958 152,07	3 597 316,68			
III Rahat ja pankkisaamiset					
	<u>2 767 835,94</u>	<u>3 054 275,84</u>			
VASTAAVAA YHTEENSÄ					
	<u>24 297 539,72</u>	<u>26 923 837,04</u>			

Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Toimintatuotot		3 123 822,38		11 208 366,00
Toimintakulut		-7 807 428,13		-24 717 567,86
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		0,00		24 971,43
				-13 484
Toimintakate		-4 683 605,75		230,43
Verotulot		3 723 806,61		6 634 547,58
Valtionosuudet		1 645 774,00		9 085 698,94
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	67 432,31		76 135,04	
Muut rahoitustuotot	352 204,91		353 585,40	
Korkokulut	-150 032,65		-101 044,18	
Muut rahoituskulut	<u>-118 516,96</u>	<u>151 087,61</u>	<u>-6 691,50</u>	<u>321 984,76</u>
Vuosikate		837 062,47		2 558 000,85
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 082 314,77		-1 730 117,92	
Arvonalentumiset	0,00	-1 082 314,77	0,00	-1 730 117,92
Satunnaiset erät		<u>5 822,25</u>		<u>107 048,19</u>

Tilikauden tulos	-239 430,05	934 931,12
Tilinpäätössiirrot	225,57	817,62
Tilikauden verot	-176,49	-1 494,31
Laskennalliset verot	0,00	-156,48
Vähemmistöosuudet	<u>78 301,19</u>	<u>68 771,51</u>
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-161 079,78	1 002 869,46

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	837 062,47		2 558 000,85	
Satunnaiset erät	5 822,25		107 048,19	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>162 960,25</u>	1 005 844,97	<u>-55 604,58</u>	2 609 444,46
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-532 279,18		-1 519 093,90	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	42 695,47		42 312,94	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	<u>91 392,73</u>	<u>-398 190,98</u>	<u>37 012,37</u>	<u>-1 439 768,59</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>607 653,99</u>		<u>1 169 675,87</u>
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset			-10,41	
Antolainasaamisten vähennykset	<u>201,18</u>	201,18	<u>1 132,94</u>	1 122,53
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	47 840,00		1 226 588,53	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 022 512,16		-1 437 167,38	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>-17 940,00</u>	<u>-992 612,16</u>	<u>-81 396,39</u>	<u>-291 975,24</u>
Oman pääoman muutokset				<u>-126 593,53</u>
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut.	6 428,19		-10 148,78	
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 323,74		-1 283,56	
Saamisten muutos	776 878,99		-226 006,43	
Korottomien velkojen muutos	<u>-654 100,01</u>	<u>126 883,43</u>	<u>472 966,88</u>	<u>235 528,11</u>
Rahoituksen rahavirta		<u>-865 527,55</u>		<u>-181 918,13</u>
Rahavarojen muutos		-257 873,56		987 757,74
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	3 139 503,68		5 170 455,58	
Rahavarat 1.1.	<u>3 397 377,24</u>	<u>-257 873,56</u>	<u>4 182 697,84</u>	<u>987 757,74</u>

Kunnan konsernitase

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	7 499 014,23	8 395 492,37
Aineettomat oikeudet	41 138,57	188 663,52	Arvonkorotusrahasto	5 818,47	5 818,47
Muut pitkävaikut. menot	57 019,90	78 339,73	Muut omat rahastot	434 299,35	432 811,03
Ennakkomaksut	<u>3 014,80</u>	<u>2 755,16</u>	Edell. tilikausien ylijäämä	7 111 253,08	6 155 246,25
	101 173,27	269 758,41	Tilikauden yli-/alijäämä	<u>-161 079,78</u>	<u>1 002 869,46</u>
Aineelliset hyödykkeet				14 889 305,35	15 992 237,58
Maa- ja vesialueet	3 027 050,49	3 075 721,76			
Rakennukset	11 899 482,34	16 017 051,61	VÄHEMMISTÖOSUUDET	73 310,34	82 602,91
Kiinteät rak. ja laitteet	1 600 671,56	1 827 349,66			

Koneet ja kalusto	109 924,59	654 266,88	PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut aineelliset hyödykkeet	381,08	49 321,62	Muut pakolliset varaukset	<u>529 469,60</u>	<u>551 766,16</u>
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	70 030,09			529 469,60	551 766,16
		<u>1 703 399,30</u>			
	<u>16 707 540,15</u>	<u>23 327 110,83</u>	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	116 929,67	139 412,26
Sijoitukset			VIERAS PÄÄOMA		
Osakkuusyhtiöosuudet	0,00	136 789,18	Pitkäaikainen korollinen vieras po.	5 953 690,29	12 093 977,80
Muut osakkeet ja osuudet	234 569,33	324 060,18	Pitkäaikainen koroton vieras po.	0,00	12 730,82
Joukkovelkakirjalainasaam.	508,97	626,45	Lyhytaikainen korollinen vieras po.	582 679,74	1 412 537,38
Muut lainasaamiset	26 237,24	26 237,24	Lyhytaikainen koroton vieras po.	1 246 187,54	3 677 378,59
Muut saamiset	<u>80 175,23</u>	<u>87 614,26</u>			
	<u>341 490,77</u>	<u>575 327,31</u>	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u><u>23 391 572,53</u></u>	<u><u>33 962 643,50</u></u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	58 832,62	85 506,67			
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	18 511,05	90 553,57			
Saamiset					
Pitkäaikaiset saamiset	2 120 724,09	2 255 834,51			
Lyhytaikaiset saamiset	903 796,90	2 188 096,62			
Rahoitusarvopaperit	60 022,86	43 751,12			
Rahat ja pankkisaamiset	3 079 480,82	5 126 704,46			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u><u>23 391 572,53</u></u>	<u><u>33 962 643,50</u></u>			

Tilinpäätöksen liitetiedot

Rautavaaran kunnan tilinpäätös 2023 on laadittu Kirjanpitolautakunnan Kuntajaoston antamien ohjeiden "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta" (2020) ja "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista" (2020) mukaisesti. Kunnan tilinpäätöksen liitetiedot ryhmitellään tilinpäätöksessä kirjanpitoasetuksen 2 luvun liitetietovaatimusten mukaisesti

- tilinpäätöksen laatimista
- tilinpäätöksen esittämistapaa
- tuloslaskelmaa
- taseen vastaavia ja vastattavia
- vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä
- henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskeviin liitetietoihin.

Kunnan tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

- 1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja – menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja – menetelmät

Jaksotusperiaatteet:

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. Tilikaudelle

Pysyvät vastaavat:

Pysyvien vastaavien arvostus. Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmanpoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Sijoitusten arvostus. Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan

Rahoitusomaisuus:

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan

Avustusten käsittely:

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoon vähennykseksi

2) Esittämistapamuutokset

Ei ole

3) Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Ei ole

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Edellisen tilikauden tietoja vertailtaessa on huomioitava sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoiminnan siirtyminen hyvinvointialueen hoidettavaksi. Pysyvien vastaavien sijoitusten kuntayhtymäosuuksista (Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä) on siirretty 1 364 714,21 euroa peruspääoman vähennykseksi avaavassa taseessa. Voimaanpanolain mukaisesti hyvinvointialueelle siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelan kirjaus 468 236,07 on kirjattu kunnan peruspääomaa vastaan. Siirtyneet sote-kustannukset ovat vaikuttaneet myös peruspalvelujen valtionosuuteen.

Tulovero ei ole vertailukelpoinen veroprosenttiin tehdyn leikkauksen vuoksi.

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut ja virheiden korjaukset

Ei ole

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus:

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet:

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset:

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset sekä poistoero on siirretty edellisten tilikausien yli-/alijäämään ja vuoden 2023 muutokset tilikauden yli-/alijäämään

Keskinäisen omistuksen eliminointi: Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä

Vähemmistöosuudet:

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa

Suunnitelmapoistojen oikaisu:

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät:

Konsernitilinpäätöksessä on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä

Poikkeavat tilikaudet:

Ei ole

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus:

Vertailuvuoden tiedot sisältävät konsernista poistuneiden ja hyvinvointialueille siirtyneiden Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin ja Vaalijalan kuntayhtymän tiedot. Alaskirjaukset kuntayhtymien osalta on tehty konsernin avaavassa taseessa.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksina

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Hallintopalvelut	108 301	78 705	92 944	55 921
Elinkeinopalvelut	126 312	151 856	126 312	151 856
Sosiaalitoimi		1 280 383		906 346
Perusterveydenhuolto				
Erikoissairaanhoito		7 743 762		12 079
Sivistystoimi	901 581	703 731	708 863	603 832
Tekniset palvelut	1 987 628	1 249 929	1 844 347	1 077 709
Kunnan toimintatuotot yht.	3 123 822	11 208 366	2 772 466	2 807 744

7) Verotulojen erittely

	2023	2022
Kunnan tulovero	1 999 055	3 875 324
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 284 511	2 327 765

Kiinteistövero	486 329	474 282
Muut verotulot		
Verotulot yhteensä	3 769 895	6 677 371

8) Valtionosuuksien erittely

	2023	2022
Kunnan peruspalv. valt.osuus	456 017	7 009 931
Siitä:Verotul. perustuva valtionos.tasaus	-31 305	886 980
Siitä:Harkinnanvar. Valtionos. korotus		
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	127 036	159 381
Verotulomenetysten korvaus	376 033	1 249 442
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	927 781	8 418 754

9) Palvelujen ostojen erittely

	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	323 580	5 100 589
Muiden palvelujen ostot	1 947 738	2 167 375
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	2 271 318	7 267 964

10) Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltyinä Rautavaaran kunta tukee valtuustoryhmiä vain luovuttamalla vastikkeetta kunnantalon kokoustiloja ja niiden laitteistoa ryhmien omien kokousten pitämiseen

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

	Rautavaaran kunnan poistoaika tai menojäännöspoisto:
A PYSYVÄT VASTAAVAT	
I Aineettomat hyödykkeet	
Kehittämismenot	4 vuotta
Aineettomat oikeudet	10 vuotta
Liikearvo	4 vuotta
Muut pitkävaikuttiset menot	4-30 vuotta
II Aineelliset hyödykkeet	

Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat	10-50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8-25 %
Koneet ja kalusto	4-15 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	
Luonnonvarat	käytön mukainen
Arvo- ja taidesineet	ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sjoitukset	
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

12) Selvitys olennaisista tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista Vuodelle 2021 kirjattu 300 000 euron pakollista varausta vanhan alakoulurakennuksen purkamista varten on purettu 101282 euroa ja varausta on jäljellä 198718 euroa. Uutena ennakoimattomana varauksena on kirjattu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palkkakiistan johdosta 323700 euroa.

13) Toimintatuottoihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja muihin toimintakuluihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiot

	Konserni 2023	Konserni 2022	Kunta 2023	2022
Muut toimintatuotot				
Vaalijan kuntayhtymä		1285		
P-Sshp luovutusvoitot		27216		
Maa- ja vesial. luovutusvoitot	67136		3204	5376
Savon koul. ky	314	8015		
Luovutusvoitot yhteensä	67450		3204	5376
Muut toimintakulut				
Kunta, Sijoitukset; osakkeen myynti			6350	
Savon koulutuskuntayhtymä	2248	97		
P-SSHP: osakkuusyhteisöosuuksien muutos		1657		
Luovutustappiot yhteensä	2248		6350	

14) Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

	Konserni 2023	2022	Kunta 2023	2022
Satunnaiset tuotot				
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri		107 130		
Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä	9 703			

Savon koulutuskuntayhtymä		1 642	
Satunnaiset tuotot yht.	9 703	108 772	-
Satunnaiset kulut			
Vaalijalan ky/Sateenkaaren koulu		1 724	
Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä	3 756		
Satunnaiset kulut yht	3 756	1 724	-

15) Muihin rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	350 086	348 359
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	659	659
Yhteensä	350 745	349 018

16) Erittely poistoeron muutoksista

Ei ole

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17) Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääomalennot, jos tällaisia menoja on aktivoitu

Ei ole

18) Arvonkorotukset

Konsernitaseeseen sisältyy Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän arvonkorotusrahasto. Kuntakonsernin osuus on 5 818,47 euroa

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja kesk.er.h.	
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	109 704,19	109 704,19	2 657 918,88	11 259 344,01	1 402 837,85	64 664,20	412 124,53	15 796 889,47
Lisäykset tilikauden aikana		8 361,80	8 361,80	5 500,00	355 792,68	12 039,31	11 251,33	55 210,55	439 793,87
Rahoitusosuudet tilikaudella			0,00		-41 900,00				-41 900,00
Vähennykset tilikauden aikana				-2 396,23					-2 396,23
Silmot erien välillä			0,00		375 253,61	36 870,92		-412 124,53	0,00
Tilikauden poisto		-31 372,36	-31 372,36		-512 239,62	-163 993,08	-29 811,70		-706 044,40
Arvonlennukset ja niiden pal.									0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	86 693,63	86 693,63	2 661 022,65	11 436 250,68	1 287 755,00	46 103,83	55 210,55	15 486 342,71
Arvonkorotukset									0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	86 693,63	86 693,63	2 661 022,65	11 436 250,68	1 287 755,00	46 103,83	55 210,55	15 486 342,71
Olelliset lisäpoistot									
Erittely olellisista lisäpoistoista									
Pysyvien vastaavien sijoitukset									
	Osakkeet ja osuudet			Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
	Osakkeet konserni-yhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kuntayhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Jvk-laina-saamiset	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kuntayhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	2 324 706,55		1 556 315,30	224 679,87		159 212,72		90 986,78	4 355 901,22
Lisäykset				6 130,00				4 250,00	10 380,00
Vähennykset			-1 364 714,21	-12 849,56					-1 377 563,77
Hankintameno 31.12.									0,00
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 324 706,55	0,00	1 91 601,09	217 960,31		159 212,72		95 236,78	2 988 717,45

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	292 646	284 296	195 300	189 801
Muut maa- ja vesialueet	2 734 404	2 791 425	2 465 722	2 468 118
Maa- ja vesialueet yhteensä	3 027 050	3 075 721	2 661 022	2 657 919

Olellaiset kuntayhtymäosuusien arvon muutokset

Ei ole.

Omistuksina muissa yhteisöissä on liitetietoina ilmoitettava:

20) tytäryhteisöistä, mukaan lukien yhdistykset ja säätiöt, joissa kunnalla on määräämisvalta, nimi, kotipaikka ja kunnan ja kuntakonsernin omistusosuus tytäryhteisöstä ja selvitys jos määräysvallan peruste ei ole äänten enemmistön tuottava omistus yhteisössä sekä kuntakonsernin osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä voitosta tai tappiosta viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä

21) kuntayhtymistä, joissa kunta on jäsenenä, kuntayhtymän nimi, kotipaikka ja kunnan omistusosuus kuntayhtymästä sekä kunnan osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä yli- tai alijäämästä viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä

22) yhteisyhteisöistä sekä yhden viidesosan tai sitä suuremman omistusosuuden kohteena olevista yrityksistä tai yhteisöistä ja muista omistusyhteisyhteisöistä nimi, kotipaikka, kunnan ja kuntakonsernin omistusosuus sekä kuntakonsernin osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä voitosta tai tappiosta viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä.

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääom.	vieraasta pääom.	tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
Kiinteistö Oy Rautavaaran virastotalo	Rautavaara	70,14	70,14	1209	62	-184
Rautavaaran Vuokratalot Oy	Rautavaara	100	100	63	892	0
Kuntayhtymät						
Savon koulutuskuntayhtymä	Kuopio	0,598	0,598	397	432	41
Ylä-Savon koulutus ky	Iisalmi	1,7	1,7	398	78	0
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	0,41	0,41	6	4	1

Rautavaaran kurssi- ja leirikeskussäätiö: Vuoden 2023 tilikauden ylijäämä on 58 95285 €, kun vuonna 2022 se oli -246 187,42 €. Oma pääoma 31.12.2023 oli 537 800,09 €, kun 31.12.2022 se oli 478 993,47 €. Säätiön sääntöjen mukaisesti, jos säätiö puretaan, luovutetaan sen jäljellä olevat varat Rautavaaran kunnalle käytettäväksi nuorisotyön hyväksi

23) Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		27 349		45 116
Lainasaamiset	159 212		159 212	
Siirtosaamiset		97 662		130 675
Yhteensä	159 212	125 011	159 212	175 791
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Siirtosaamiset		260		314 704
Yhteensä		260		314 704
Saamiset yhteensä	159 212	125 271	159 212	490 495

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Opetus- ja kulttuuritoimen valt.os		53 704		53 704
Työtä ja hyvinvointia avustustulo	16 850		16 850	
Myö-Työ-Hyö-hankkeen avustustulo		14 034		14 034
Monitoimitalo avustustulo	41 900		41 900	
Kysterin palautus				301 825
Kelan korvaus työterv.huollosta		36 847	19 633	36 847
Muut olennaiset siirtosaamiset	185 624		166 225	236 955
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yht.	244 374	104 585	244 608	643 365

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	7 499 014	8 395 492	7 499 014	8 395 492
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	7 499 014	8 395 492	7 499 014	8 395 492

Arvonkorotusrahasto 1.1.	5 818	5 818		
Lisäykset				
Vähennykset				
Arvonkorotusrahasto 31.12.	5 818	5 818		
Muut omat rahastot	432 811	438 796		
Siirrot rahastoon	1 488			
Siirrot rahastosta		6 985		
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	434 299	432 811		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1	7 111 253	6 155 246	9 773 422	8 574 072
Siirto vahinkorahastoon				
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12	7 111 253	6 155 246	9 773 422	8 574 072
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-161 079	1 002 869	-73 244	1 199 351
Oma pääoma yhteensä	14 889 305	15 992 237	17 199 192	18 168 915

26) Erittely poistoerosta

Ei ole

27) Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2023	2022
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 025 433	3 503 309
Lainat julkisyhteisöiltä		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	3 025 433	3 503 309

28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista

Ei ole

29) Pakollisiin varauksiin merkityt erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Eläkevaraukset				
Muut pakolliset varaukset	529 470	551 766	522 418	300 000
Muut pakolliset varaukset yhteensä	529 470	551 766	522 418	300 000

30) Pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä, ja osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille

	2023		2022	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Siirtovelat				
Ostovelat		35226		77501
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä				
Ostovelat				138 461
Siirtovelat				

31) Maksuvalmiuden kannalta merkittävä sekkilimiitti

Ei ole

32) Muut velat – erän jakautuminen liittymismaksuihin ja muihin velkoihin

Ei ole

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkavelka ja jaksotukset	378 328	1 524 967	332 181	773 159
Korkojaksotukset			13 976	9 219
Kuntien Eläkevakuutus				
Muut olennaiset siirtovelat	164 496		114 822	238 040

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34) Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Vuokratilat				
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	366 404	366 404		
Lainat julkisyhteisöiltä	571 278	630 197		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	2 264 005	2 264 005		

35) Vakuuksista, jotka kunta on muuten kuin edellä kohdassa 34 tarkoitetulla tavalla antanut puolestaan, yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltynä

Ei ole

36) Vakuuksista, jotka kunta on antanut sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta, yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltynä

Ei ole

37) Yhteenlaskettu arvo kunnan antamista muista kuin edellä 34–36 kohdissa tarkoitetuista vakuuksista lajeittain eriteltynä

Ei ole

38) Vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä	89 493	613 343		
- seuraavalla tilikaudella maks. osuus	30 236	110 826		
Leasingvastuut yhteensä	64 418	87 124	6 581	19 852
- seuraavalla tilikaudella maks. osuus	14 389	18 146	6 480	6 172

Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

39) Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta Rautavaaran Vuokratalot Oy jäljellä oleva pääoma 9 000 euroa ja Kiinteistö Oy Rautavaaran virastotalo jäljellä oleva pääoma 67 234 euroa.

40) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Tytäryhteisöjen puolesta annetut takaukset				
Rautavaaran Vuokratalot (kv29.6.15)				
Alkuperäinen pääoma			45 000	45 000
Jäljellä oleva pääoma			9 000	13 500
KOy Rautavaaran Virastotalo (kv16.9.19)				
Alkuperäinen pääoma			100 000	100 000
Jäljellä oleva pääoma			67 234	73 900
Rautavaaran Lämpöosuuskunta				
Takaus myönnetty kv 27.8.09 § 36 enintään 1.600.000 €				
Alkuperäinen pääoma	832 000	832 000	832 000	832 000
Jäljellä oleva pääoma	34 577	97 134	34 577	97 134

Alkuperäinen pääoma	768 000	768 000	768 000	768 000
Jäljellä oleva pääoma	19 795	78 167	19 795	78 167
Rautavaaran kurssi- ja leirikeskus- säätio (Kv 19.4.10 § 39, takaus myönnetty enintään 400.000 €)				
Alkuperäinen pääoma	200 000	200 000	200 000	200 000
Jäljellä oleva pääoma	40 640	52 927	40 640	52 927
Jättekukko/takausvastuu Kuopion kaupungille	33 566	37 296	33 566	37 296

	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	12 252 940	11 454 345
kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takaus-keskuksen rahastosta 31.12.	9754	6624

41) Muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12. Tehtäväalueittain

	2023 (htv)	2022 (htv)
Hallintopalvelut	6,8	8,1
Elinkeinopalvelut	2,9	0
Perusturvapalvelut	0	76,6
Hyvinvointipalvelut	37,9	38,3
Tekniset palvelut	15,1	26,4
Elinvoimapalvelut	0	26,4
Yhteensä	62,7	175,8

43) Tilikauden henkilöstökulut

	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	3 470 004	7 259 156
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	23 891	31 560

Henkilöstökulut yhteensä	3 493 895	7 290 716
--------------------------	-----------	-----------

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2023	2022
Keskustan Rautavaaran kunnallisjärjestö	1805	1419,4
Rautavaaran sos.dem. ty ry	1027,65	1024,75
Vasemmistoliiton Rautavaaran yhdistys	610,6	582,4
Perussuomalaisten paikallisyhdistys	254,25	190,50
Kristillinen liitto	425,25	382,00
Kokoomus	0,00	5,00

45) Tilintarkastajan palkkiot

	2023	2022
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	6 684,54	4 451,30
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan siht.tehtävät	3 292,98	4 123,65
Muut palkkiot		222,9
Palkkiot yhteensä	9 977,52	8 797,85

46) Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin

Ei ole

Eriytetyt tilinpäätökset

Luvussa esitetään liikelaitosten sekä kirjanpidollisesti ja laskennallisesti eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat ja niiden liitetiedot, talousarvion toteutumisvertailut ja toimintakertomukset. Liikelaitoksen erillistilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma ja niiden liitteenä ilmoitettavat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Rautavaaran kunnalla on vain yksi kirjanpidollisesti ja laskennallisesti eriytetty yksikkö, Rautavaaran kunnan vesi- ja viemärlaitos.

Rautavaaran kunnan vesi- ja viemärlaitos

Toimintakertomus

Vesi- ja viemärlaitoksen tehtävänä on turvata toimialueensa kiinteistöille tehokas ja toiminnallisesti varma veden jakelu sekä jäteveden poisto ja puhdistus. Lisäksi vesilaitos toimittaa vettä yhdelle vesiosuuskunnalle. Rautavaaran kunnan vesilaitos toimitti asiakkailleen vuonna 2023 käyttövettä noin 124 m³ vuorokaudessa. Vuotuinen pumppausmäärä oli noin 45 000 m³. Jätevedenpuhdistamon käsittelemä jätevesimäärä oli noin 127 000 m³.

Kunnan vettä ei toimitettu Rannankylän- ja Korpimäen vesiosuuskunnille sekä Kiparin alueelle enää kesän 2022 jälkeen, koska kyseiset vesiosuuskunnat liittyivät Vellikankaan vesiosuuskuntaan. Vesilaitoksen vesimäärä on tämän takia pienentynyt.

Vesi- ja viemärlaitos sekä jätevedenpuhdistamo toimivat ympäristöluvan määrittelemissä päästörajoissa. Aiemmin laitoksen toimintaa häirinneet laiteviat ja käyttöhäiriöt ovat pääosin saatu poistettua asiantuntijakonsultoinnilla ja sen mukaisilla toimintatapojen muutoksilla. Jätevesilaitokselle asennettiin varavoimakone kesällä 2021, joka osaltaan vähentää huomattavasti sähkökatkoista johtuvia ongelmia. Jätevedenpuhdistamoa rasittaa edelleen viemäriin päätyvät suurehko hulevesien määrä.

Vesi- ja viemärlaitoksen liikevaihto oli noin 230 000 euroa. Edellisvuoteen verrattuna liikevaihto oli noin 19 000 euroa pienempi. Väkimäärän pienenemisen ja Rannankylän- ja Korpimäen vesiosuuskunnille loppuneen vedentoimituksen myötä laskeva kulutustrendi vaikuttaa edelleen pitkällä aikavälillä veden kulutukseen ja liikevaihtoon. Suunnitelman mukaiset poistot ovat 87 000 euroa. On syytä pohtia tulevaisuudessa investointeja suunnitellussa, poistojen suurta vaikutusta tulokseen ja veden hintaan.

Laskutushinnat ovat käyttövedelle 2,05 €/m³ ja jätevedelle 5,15 €/m³ sis. alv 24 %. Taksoja tarkistettiin edellisen kerran vuonna 2017. Vesi- ja viemärlaitoksen perusmaksuja tarkastettiin vuoden 2020 alusta.

Jokisuunniemessä, Karikon alueella ja Hiekkahäikän alueella on myymättömiä tontteja noin 40 kappaletta käyttöön otettavilla vesi- ja viemäri liittymillä. Liittymillä on tuottoarvo-odotus liittymän hinnan ja käyttötuottojen kautta ja rakennetuille liittymille tulisi saada käyttäjät.

2.1.1 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

VESIHUOLLON TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto	230 019,55		249 333,95	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-64 479,04		-42 606,95	
Palvelujen ostot	-58 458,54	-122 937,58	-64 913,24	-107 520,19
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-32 879,57		-31 327,46	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-6 677,06		-11 435,40	
Muut henkilösivukulut	-1153,55	-40 710,18	-1117,11	-43 879,97
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-86 999,33		-86 800,12	
Liiketoiminnan muut kulut	-1815,36	-88 814,69	-2100,47	-88 900,59
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-22 442,90		9 033,20	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	3,33		6,32	
Korkokulut				
Korvaus peruspääomasta	-20 965,84		-20 965,84	
Muut rahoituskulut		-20 962,51		-20 959,52
Ylijäämä (alijäämä) ennen	-43 405,41		-11 926,32	

satunnaisia eriä**Tilikauden ylijäämä/alijäämä****-43 405,41****-11 926,32**

VESIHUOLLON TASE

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022	VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
Pysyvät vastaavat			Oma pääoma		
Aineettomat oikeudet					
Tietokoneohjelmistot	5235,6				
Aineelliset hyödykkeet			Peruspääoma	1 397 723,07	1 397 723,07
Maa- ja vesialueet	27 816,07	27 816,07	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	-504 159,98	-492 233,66
Rakennukset	137 325,62	147 905,54	Tilikauden yli-/alijäämä	-43 405,41	-11 926,32
Kiinteät rak. ja laitteet	811 100,10	877 759,20			
Enn.maks. ja kesker.hank.			Vieras pääoma		
Sijoitukset	5 675,59		Lyhytaikainen		
Muut saamiset	12 543,00	12 543,00	Yhdysvelkatili	219 176,65	200 646,31
			Ostovelat	18 081,59	16 389,80
Vaihtuvat vastaavat			Muut velat	19 861,03	16 855,44
Pitkäaikaiset muut saam.			Siirtovelat	7 409,93	7 295,21
Pitkäaikaiset siirtosaam.					
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	114 990,90	68 726,04			
Muut saamiset					
Siirtosaamiset					
	1 114 686,88	1 134 749,85		1 114 686,88	1 134 749,85

Allekirjoitukset ja merkinnät

Kunnan tilinpäätöksen laatimisesta vastaa kunnanhallitus. Kunnanhallituksen jäsenten lisäksi tilinpäätöksen allekirjoittaa kunnanjohtaja, joka kunnanhallituksen esittelijänä johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Rautavaaralla 25. päivänä maaliskuuta 2024.

Rautavaaran kunnanhallitus

 Eero Kukkonen

kunnanhallituksen puheenjohtaja

 Dimitrios Tsavaris

kunnanhallituksen varajäsen

Tarja Tuppurainen
kunnanhallituksen varajäsen

Matti Ahonen
kunnanhallituksen jäsen

Harri Niskanen
kunnanhallituksen jäsen

Janne Pursiainen
kunnanhallituksen jäsen

Marja-Leena Stenström
kunnanhallituksen jäsen

Mikko Kärnä
kunnanjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Rautavaaralla xx / x 2024

BDO Auditor Oy

Tilintarkastusyhteisö

Lilja Koskelo

Tilintarkastaja, HT, JHT